Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...21-һээ гарана. | № 112 (18435) | 1990 оной майн 16, среда | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ЕНСИНҮҮД ТУХАЙ: АРСАЛДААНУУДҺАА—ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГО ТЭЭШЭ

...Верховно Соведэй ... майн 14-нэй ... А. И. Лукь- ...үлэгэ доро үн- ...үүд тухай Хуу- ...ые зүбшэн хэлсэл- ...ые депутадууд ...алһан байгаа. ...юб гэбэл, олон ...хүнүүд айхаб- ...найдалтайгаар ...үлеэжэ байнхай. ...соо нэгэ газартаа ...гөөр хүдэлһэнэй ...үүд тухай хэлэг- ...Хуулиин проектын ...статьянууд эгээл ...хэлсэгдэв. Эдэ ...тушаа тон халуун ...аата хөөрэлдөө- ...Ажалай, сэнгүү- ...циальна политикын ...талаар Союзай ...комиссиин түрүүлэг- ...Приценкын түрүүлэн ...гэ хөөрэлдөөнэй ...байные тодорхойл- ...бэрхэшээлынь ...гэхэдэ, гурбан гол зүйлөөр — депутадуудай дурадхалнуудаар, правительствын хараа бодолоор, ВЦСПС-эй һанамжаар эгээл таарамжатай шиидхэбэри олохо гээшэ шухала удхатай шанартай байгаа. Энээнэй тула комиссиин гэшүүд амаралтын үдэршье хүдэлхэ ушартай болобо гэжэ Николай Николаевич хэлээ.

Летчигуудта олон жэл соо нэгэ газартаа таһалгаряагүйгөөр хүдэлһыень тодорхойлхо тухай, авиадиспетчернүүдтэ, гражданска авиациин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ талаар наһанай хэмжээе, ажалай стажые хорооохо тухай, бортпроводнигуудта имэ пенсинүүдые тогтоолгын мүнөө хүсэндөө байһые үлөөхэ тухай асуудалнуудаар гол түлэб арсалдаанууд болоһон байгаа. Далайн ба гол мүрэнэй флодой, загаһанай промышленностиин суднануудай тамаралгын хүдэлмэрилэгшэдтэ пенси олгохо тухай дурадхалнууд мүн лэ оруулагдаа. Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй олон жэл соо нэгэ газартаа таһалгаряагүйгөөр хүдэлһэнэй түлөө пенсидэ гараха талаар хүсэндөө байһан гуримые үлөөхэ шухала гэжэ депутат **А. М. Оболенский** халуунаар баадхаа.

Тэрээнһээ гадна, хуули гаргагшад баталагдан абтахаяа байһан Хуулитай дашарамдуулан, хуушанай пенсинүүдые дахинаа тооложо үзэхэ асуудалые шиидхэхэ зэргэтэй болоно. Энэ ушар гүрэнэй һангһаа шэнэ мүнгэ абаха эрилтэнүүдые правительствын урда табина. Тэрэниие хаанаһаа хайшан гэжэ ололтой гээшэб? Пенсинүүд тухай Хуулиие хэзээ хүсэндэнь оруулхаб гэһэн асуудал бултаниие һонирхуулна. СССР-эй финансын министр **В. С. Павловай** энэ талаар зорюулһан бэшэг депутадуудта тараагдаһан байгаа. Энээниие табан жэл соо хүсэндэнь оруулхые правительство дурадхана. Зүгөөр энэ Хуулиие 1993 ондо эсэслэн хүсэндэнь оруулхые депутадууд дурадхаба.

Эдэ статьянуудта оруулагдаһан заһабаринуудые хаража үзэлгэ хүшэр хүндэ байба. Парламентын ёһо гурим, зан ябадал сахихыень түрүүлэгшээр һуугша нэгэнтэ бэшэ уряалаа. Зарим хүнүүд һанал бодолоо мэдүүлхэдээ, ехэ юумэ хэлэ хэлэһээр, үгэдөө улам дашууржа, правительствыешье гэмнэжэ оробод. 60-дахи статьяда Киргизэй депутадай дурадхаһан заһабаринуудые зүбшэн хэлсэлгын үедэ арсалдаата хөөрэлдөөнүүд эгээл дээдэ шатадаа хүрэһэн байгаа. Үндэр хада уулын бэлшээринүүдтэ, сүл губинуудта, уһагүй газар нютагуудта ажалладаг хонишодые олон жэл соо таһалгаряагүйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө пенси олгохо эрхэтэй хүдэлмэрилэгшэдэй списогтэ нэмэжэ оруулхые дурадхаһан байгаа. Нютагай хэрэг гэжэ һанахаар һэн. Теэд тиимэшье бэшэ байба. Энэ асуудалые шиидхэхын тула чаһаа үлүү саг хэрэгтэй болоо.

Тохёолдоһон али бүхы асуудалнуудые имагтал союзай хэмжээндэ шиидхэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэл зарим депутадуудта бии байна. Харин мүнөө эдэ асуудалые ондоогоор табихаар болоо. Юуб гэбэл, нютагай өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгэ, налогууд тухай хуулинуудые баталан абалга олохон асуудалнуудые, тэрэ тоодо нютагуудта пенсинүүд тухай асуудалые шиидхэхэ арга олгохо байна. Ямар асуудалые өөһэдөө шиидхэхэ, ямар асуудалые союзай хэмжээндэ табиха байһанаа депутадууд өөһэдөө тодо наринаар тусгаарлажа шадаха ёһотой.

Эсэсэй эсэстэ бултанай сэдьхэл ханааһан шиидхэбэринүүд абтахаа тээшээ болобо.

Үдэшын заседани дээрэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг хүдөөгэй механизаторнуудай пенсидэ гаралгын эрхэ байдал тушаа арсалдаата асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэһэн байгаа.

СССР-тэ эрхэтэдые пенсеэр хангаха тухай Хуулиин проектын бүхы текст зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдан абтаба гэжэ түрүүлэгшээр һуугша мэдүүлээ. Үшөө хэдэн статьянуудай заһагдаха байһан дээрэһээ тэрэниие эсэслэн Баталжа шадабагүй.

Үшөө нэгэ зүйл тухай хэлэхэ шухала: ССР Союзай Гүрэнэй туг майн 14-дэ палатануудай заседанинуудай зал соо түрүүшынхеэ табигдаба.

Союзай Соведэй субботодо һайшааһан «СССР-эй Президентын нэрэ хүндые хамгаалха тухай» Хуулиие Национальностьнуудай Совет үдэрэй түгэсхэлдэ баталан абаһан байгаа.

Майн 15-да сесси хүдэлмэреэ палатануудай хамтын заседаняар үргэлжэлүүлхэ юм.

(ТАСС).

1990 ОНОЙ МАЙН 12-то ДАХИНАА ДУУГАА ҮГЭЛГЫН ҮЕДЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДЫЕ ҺУНГАЛГЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ ТҮБЭЙ ҺУНГУУЛИИН КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

1990 оной мартын 4-дэ Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай һунгагдаагүй һунгуулиин Железнодорожно 5-дахи, һунгуулиин Вузовска 6-дахи, һунгуулиин Гарнаевска 16-дахи, һунгуулиин Восточно 20-дохи, һунгуулиин Мелькомбинадай 33-дахи, һунгуулиин Сосновоборско 41-дэхи, һунгуулиин Тобольско 45-дахи, һунгуулиин Багдаринай 75-дахи, һунгуулиин Тресковско 119-дэхи, һунгуулиин Тоннельнэ 141-дэхи, һунгуулиин Северомуйска 142-дохи округуудта 1990 оной майн 12-то дахинаа дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэбэ.

Түбэй һунгуулиин комисси Буряадай АССР-эй арадай депутадуудые һунгаха талаар дахинаа дуугаа үгэлгын дүнгүүд тухай окружной һунгуулиин комиссинуудһаа абтаһан протоколнуудые хаража үзөөд, һунгуулиин бүхы округуудта һунгалта болоо гэжэ мэдээсэнэ. Арадай депутадуудые һунгаха һунгагшадай списогтэ 42050 хүн оруулагдаа. Тэдэнэй 29521 хүниинь гэхэ гү, али һунгагшадай 70,20 процент дуугаа үгэлгэдэ хабаадаһан болоно. Окружной һунгуулиин 11 округто Буряадай АССР-эй арадай депутадууд һунгагдаа.

Һунгалта тухай Хуулиин 49-дэхи статьягай үндэһөөр Түбэй һунгуулиин комисси 1990 оной майн 12-то һунгагдаһан Буряадай АССР-эй арадай удаадахи депутадуудые бүридхэлдэ абаба гэбэл:

1. **Авдеев** Евгений Агапович, 1952 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Улаан-Үдын нэгэдхэгдэмэл авиаотрядай пилот, Баунтын районой Багдарин һуурин, һунгуулиин Багдаринай 75-дахи округһоо;
2. **Артамонов** Василий Васильевич, 1941 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Улаан-Үдын авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо, Улаан-Үдэ хото, һунгуулиин Гарнаевска 1[illegible]-дахи округһоо;
3. **Балдаков** Сергей Георгиевич, 1959 ондо түрэһэн, партийнабэшэ, «Тресковский» совхозой ахамад агроном, Кабанскын районой Селенгинск тосхон, һунгуулиин Тресковско 119-дэхи округһоо;
4. **Балдуев** Андрей Цыренович, 1929 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор, Улаан-Үдэ хото, һунгуулиин Вузовска 6-дахи округһоо;
5. **Зенченко** Александр Петрович, 1954 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, арадай депутадуудай Муйскын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, Муйскын районой Муйск тосхон, һунгуулиин Тоннельнэ 141-дэхи округһоо;
6. **Иванов** Ростислав Николаевич, 1937 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, сэрэгэй алба хаагша, һунгуулиин Сосновоборско 41-дэхи округһоо;
7. **Молонова** Виктория Васильевна, 1951 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, 18-дахи дунда һургуулиин директор, Улаан-Үдэ хото, һунгуулиин Тобольско 45-дахи округһоо;
8. **Пчелинцев** Геннадий Михайлович, 1949 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Улаан-Үдын авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй мастер, Улаан-Үдэ хото, һунгуулиин Восточно 20-дохи округһоо;
9. **Решетников** Анатолий Степанович, 1947 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, «Нижнеангарсктрансстрой» УРС-ын начальнигай орлогшо, Северобайкальск хото, һунгуулиин Северомуйска 142-дохи округһоо;
10. **Семенихин** Сергей Владимирович, 1953 ондо түрэһэн, партийнабэшэ, Заудинскын хилээмэнэй продуктнуудай комбинадай директор, Улаан-Үдэ хото, һунгуулиин Мелькомбинадай 33-дахи округһоо;
11. **Титов** Анатолий Васильевич, 1948 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, ВЦСПС-эй техническэ инспектор, Улаан-Үдэ хото. Һунгуулиин Железнодорожно 5-дахи округһоо.

[Ү]ДЭР [Х]ЭНӨӨ-[Ү]НДЭР [С]АСАДА

ЕРДОХИЁО УҺАЛХАНЬ

...районой «За-... совхозой хоёрдохи ...луговодууд Хаха-...газараа мүнөө уһал-...Дүй дүршэлөөр баян ...Семеевич Петровой ...хүнһөө бүридэ-...гэшүүд хаба-...эдэ үдэрнүүдтэ даалгагдаһан нуга сабшалангаа амидаралта уһаар ундалуулхые оролдоно. Тэрэ өөрөө хорёод жэлэй хугасаа соо луговодоор хүдэлжэ, энэ багайнгаа газарые һайн мэдэхэ болоһон хүн юм.

Нүхэр Петровой хүтэлбэрилдэг звеногой луговодууд мүнөө нуга сабшалангаа хоёрдохёо уһалжа эхилэнхэй. Аяар 450 гектар уһалагдадаг газар даалгагданхай юм. Энээнэйнь 276 гектар талмайнь уһалууриин системэһээ гараһан уһаар ундалуулагдана. Бэшэ газарынь бүлүүр хоёр станцяар уһалагдадаг байна.

В. ШИРДАРМАЕВ.

3 ЗВЕНО ХҮДЭЛНЭ

Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын соносхогдоһонһоо хойшо Захааминай районой Михайловкын совхоздо лугомелиоративна гурбан звено байгуулагдажа, энэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулагдажа эхилһэн байна. Эдэ звенонуудта нуга сабшалан, техникэ болон бусад тухеэрэлгэнүүд даалгагдан үгтэбэ. Коллектив бүхэн габшагай хоёр һарын туршада ямар ажал хэхэ тухайгаа тусхай түсэбтэй болоһон, һүүлдэнь хайшан гээд тоосохоёо тодорхойгоор хэлсэһэн байха юм.

Имэ хэлсээ баталһан звенонууд март һарын хори гаранһаа мүнөө болотор яһала ажал ябуулжа эхилэнхэй. Тусхайлан хэлэбэл, эдэнэр 170 гектар талмай уһалаа, 190 гектар газарай хүрьһэ борнойлоо, тараалан болон нуга сабшалан дээрэ дүн хамта 3500 тонно наг шэбхэ шэрэжэ гаргаа, 200 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа, 5 километр утатай посхоод баряа.

Михайловкынхидай энэ хүдэлмэреэ саашадаа улам һайнаар, ашаг үрэтэйгөөр эрхилхые оролдон хүдэлжэ ябаһаниинь һайшаалтай.

М. ГОНЧИКОВ.

ҺАЛГАРЯАГҮЙ НДАЛУУЛНА

...дулаан боложо, ор-... байгаалида зу-... байһан тэмдэг үзэг-... байтагай халуун ...гүт, хоёр үдэр ...каруули га-... ногоороод бай-... болоо һаань, ...ногоон түргэнөөр ...Тиимэһээ би-... уһалуури ...гэжэ бүлүүр ...һуни үдэр-... байнабди. ...арбаад жэл соо ...байнаб. Дүй дүршэл-... гээшэ. Тиимэһээ ...уһалууриин болзор ...хахад ургасаяа ал-... һайн мэдэнэб. Нё-... станцитай байжа, ...сабшалангаа ундалуулжа ... Тиимэһээ ургаса ...гүй,— гээд Юрий Климентьев хөөрэбэ.

...тус звенодо хоёр ...таһалгаряагүй-... байна. ...үдэрнүүдтэ үшөө ...булагай эхиндэ ...добо газар ундалуулжа... Луговодой ...удаань эдэ станци-... байһан. Ха-... звеногой гэ-... үүсхэл гарга-... хэбтэһэн станцинуудые суглуулжа, олон детальнуудые өөһэдөө бэдэржэ, хэжэ, хүдэлгэдэг болгоо. Мүн баһа уһа сасадаг тухеэрэлгэнүүдыешье баһал заһабарилаа.

— Нёдондо хуурай жэл болоо. Үбгэд, хүгшэдэй хэлсэһээр энэ жэл баһал ган болохонь ха. Юрэдөө, бороогой ехээр ороогүй дээрэ газараа ундалуулжа байхабди. Минеральна үтэгжүүлгэ оруулаабди. Энэ жэлдэ наг шэбхэ багадаа. Бидэндэ 100 гектар сабшалан даалгагданхай юм. Мүнөө тэрэнэй хахадһаа үлүүень нэгэ дахин уһалаад байнабди. Бидэ бүхыдөө 4 хүн хүдэлнэбди. Салин хүлһэмнай эсэсэй дүнгөөр түлэгдэхэ. Хэды шэнээн үбһэ, ямар шанартайгаар абаһанһаа дулдыдаха, — гээд Ю. П. Климентьев хэлэбэ.

Нёдондо тус звеногойхид сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер ургаса хуряаһан байгаа. Бүхы абаһан үбһэнииинь эрхим шанартай гээд элирүүлэгдээ һэн. Бороотой үдэрнүүдтэ шииг-тэй ногоо һалхитуулан хатаажа һурилөө. Тиимэһээ үбһэн гутаагүй юм. Ургасаяа баһал өөһэдөө хуряадаг юм.

— Энэ жэлдэ сабшалангай гектар бүриһөө 18 центнер ургаса хуряаха зорилго урдаа табинхайбди. Энээнээ бэелүүлхые заатагүй оролдохобди. Мүнөө үндэһэ һуури табижа байна ха юмбибди,— гээд бүлүүр станциин машинист А. И. Балаганский нэмэбэ.

М. САНДАНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хуушан-Онохойн отделениин луговодууд (зүүн гарһаа) Ю. П. Климентьев, А. И. Балаганский. 2. Сабшалан уһалагдана.

Авторай фото.

1990 ОНОЙ МАЙН 12-то ДАХИНАА ДУУГАА ҮГЭЛГЫН ҮЕДЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДЫЕ ҺУНГАЛГЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ ОКРУЖНОЙ ҺУНГУУЛИИН КОМИССИНУУДАЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

Һунгагшадай списогтэ оруулагдаһан эрхэтэдэй хамтын тоо	Дуугаа үгэлгэдэ хабаадаһан һунгагшадай тоо	Үнэн бэшэ бюллетеньнүүдэй тоо	Арадай депутадта кандидадай фамили, нэрэ, обог	Дуугаа үгэгшэдэй тоо: түлөө	Дуугаа үгэгшэдэй тоо: буруушаагаа
ҺУНГУУЛИИН ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО 5-ДАХИ ОКРУГ					
4811	2594	33	Куртуков Михаил Ефимович	840	1721
			Титов Анатолий Васильевич	1687	874
ҺУНГУУЛИИН ВУЗОВСКА 6-дахи ОКРУГ					
4598	2669	29	Балдуев Андрей Цыренович	1559	1081
			Хардаева Лидия Казаковна	967	1673
ҺУНГУУЛИИН ГАРНАЕВСКА 16-дахи ОКРУГ					
4356	3056	32	Артамонов Василий Васильевич	1451	1573
			Карпенко Николай Михайлович	1446	1578
ҺУНГУУЛИИН ВОСТОЧНО 20-дохи ОКРУГ					
3147	2022	19	Пчелинцев Геннадий Михайлович	1363	640
			Рудкин Николай Николаевич	525	1478
ҺУНГУУЛИИН МЕЛЬКОМБИНАДАЙ 33-дахи ОКРУГ					
3437	2532	41	Кислов Евгений Владимирович	1056	1435
			Семенихин Сергей Владимирович	1380	1111
ҺУНГУУЛИИН СОСНОВОБОРСКО 41-дэхи ОКРУГ					
4966	4491	15	Иванов Ростислав Николаевич	2351	2125
			Матвиенко Юрий Петрович	1646	2830
ҺУНГУУЛИИН ТОБОЛЬСКО 45-дахи ОКРУГ					
2769	2185	27	Калишевский Александр Иосифович	725	1433
			Молонова Виктория Васильевна	1379	779
ҺУНГУУЛИИН БАГДАРИНАЙ 75-дахи ОКРУГ					
4539	3035	41	Авдеев Евгений Агапович	1476	1518
			Максимов Валерий Алексеевич	1362	1632
ҺУНГУУЛИИН ТРЕСКОВСКО 119-дэхи ОКРУГ					
2799	2528	15	Балдаков Сергей Георгиевич	1239	1274
			Сокольников Николай Иванович	1155	1358
ҺУНГУУЛИИН ТОННЕЛЬНЭ 141-дэхи ОКРУГ					
2855	1934	15	Зенченко Александр Петрович	1000	919
			Иванов Владимир Александрович	639	1280
ҺУНГУУЛИИН СЕВЕРОМУЙСКА 142-дохи ОКРУГ					
3773	2475	5	Решетников Анатолий Степанович	1425	1045
			Чесноков Анатолий Максимович	921	1549

ВЦСПС-эй ПЛЕНУМ

Ажалшадай аша туһые хамгаалха талаар залан сэхэ зорилгонуудые аша үрэ ехэтэйгээр шиидхэхэ аргатай ниитэ нэгэн, хүсэн түгэс профсоюзай түбые байгуулха гээшэ байгша оной октябрь һарада зарлагдаһан СССР-эй профессиональна союзуудай XIX съездын гол зорилго болоно гэжэ һара [illegible] хуу саг соо заабһарлалгын болононой һүүлээр майн 14-дэ Москвада хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһэн ВЦСПС-эй VIII съезд дээрэ тэмдэглэгдээ.

Энэ үе соо хуралдаанда зорюулжа, ВЦСПС-эй платформо ёһотой документнүүдэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдэһэн байгаа. Союзай профсоюзай түбые байгуулха тухай, тэрэнэй ажал ябуулгын эмхидхэлэй гол ёһонууд тухай декларацинууд энэ талаар хараада абтана. Пленум дээрэшье үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд болобо. Ерээдүйн профсоюзай түбые нэгэдэл, конфедераци гэхэ гү, али федераци гэжэ нэрлэлтэй гү гэһэн асуудалаар пленумдэ хабаадагшад ниитэ нэгэн һанал бодолтой байһанаа харуулжа шадабагүй. Профсоюзай түб бүхы эмхинүүдтэй — һалбари һалбариин ба нютагай эмхинүүдтэй — федерализмын, демократиин ба бэеэ дааһан байдалай, ажал ябуулгануудай ба һаналаа нэгэдэлгын гол ёһонуудай үндэһөөр харилсаа тогтоохо ёһотой гэжэ пленумдэ хабаадагшад мэдүүлбэ. Профсоюзай съездэдэ делегадуудые һунгалтын гурим пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ Г. И. Янаев пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, съездын урда тээхи үедэ профсоюзуудай бэелүүлхэ түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудта тогтожо хэлэбэ. Социально-политическэ шахардуу шанга байдалда, экономикын тогтууригүй байдалда эгээл олоной хабаадалгатай эмхи хамгаалалгын политика шууд сэхээр бэелүүлхэ ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Сбщество дотор сүлөөтэ дэлгүүрэй экономикодо оролго социальна асуудалнуудые улам хурсадхаха байна гэжэ Г. И. Янаев тэмдэглээ. Эгээл тиимэһээ юридическэ, экономическа ба социальна лаб хангалтанууд абтаха ёһотой. Мүнөө СССР-эй Верховно Совет али бүхы хангалтагүй хойшолонгуудһаа ажалшадые хамгаалха уялгатай бүлэг хуулиин актнуудые зохёожо абаха зэргэтэй.

Пленумдэ хабаадагшад Профсоюзууд тухай Хуулиие дары түргөөр зохёожо, баталан абаха зэргэтэй гэжэ мэдүүлбэ.

(ТАСС).

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ЗУНАЙ САГЫЕ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭБЭЛ...

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түрүүшын дүрбэн һарын дүн һаяхан согсологдобо. Буряадай Статистикын республиканска управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, республикын колхоз, совхозуудай мал ажал эрхилэгшэдэй январь-апрель һаранuудай хугасаа соо мяха, һү, үндэгэ гүрэндэ худалдаха талаар яһала амжалтатай хүдэлжэ ябаһаниинь элиржэ үгэнэ. Тусхайлан хэлэбэл, районуудай ажахынууд байгша оной түрүүшын дүрбэн һарын туршада мяханай комбинадуудта дүн хамтадаа 21.043 тонно мяха худалдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, 1021 тонноор ехэ продукци тушаагаа. Мяха ехээр худалдаха талаар Баунтын, Мухар-Шэбэрэй Загарайн, Яруунын, Тарбагатайн районууд яһала урагшатай. Эдэ дурсагдагша районууд мүнөө жэлдэ үнгэрһэн жэлэйхиһээ 15—60 процентээр ехэ продукци үйлэдбэрилжэ тушаагаа.

Харин Хурамхаанай, Зэдын, Хэжэнгын, Хяагтын, Прибайкалиин, Хориин районуудай колхоз, совхозууд мяха гүрэндэ худалдаха талаар нилээд гээгдэлдэ оронхой. Жэшээ болгон Хурамхаанай районие абаад харабал, тэндэхи ажахынууд нёдондо жэлдэ 792 тонно мяха тушааһан һаа, мүнөө тэдэнэр оройдоол 434 тонно продукци худалдаа.

Республикамнай баталһан хэлсээнэйнгээ ёһоор байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада дүн хамтадаа 21.922 тонно мяха худалдажа абаха һаа, майн нэгэнэй байдалаар 18.672 тонно мяха абаһан байна. Энэнь нёдондо жэлэйхидэ орходоо, 2 процентээр дээшээ болоно. Баталһан хэлсээгээ мүнөө бэелүүлээд байһан районууд олон. Тэдэнэрэй дундаһаа Захааминай, Хориин, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн районуудые нэрлэжэ болоно.

Энэ жэлэй үнгэрһэн дүрбэн һарын хугасаа соо бүхыдөө 55.589 тонно һүн худалдагдаба гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 3863 тонноор ехэ продукци тушаагдаба. Байгша ондо гүрэндэ һү ехээр худалдаһан районууд соонһоо Сэлэнгын, Ахын, Баргажанай, Яруунын, Хориин районуудые дурдамаар. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын районой ажахынууд мүнөө жэлдэ нёдондонойхидо орходоо, 30 процентээр ехэ һү тушаана.

Гэхэтэй хамта Зэдын, Түнхэнэй, Ивалгын, Баунтын районууд байгша ондо үнгэрһэн жэлэйхиһээ һү худалдалгаяа эрид хороогоо.

Баталһан хэлсээнэй ёһоор энэ жэлэй түрүүшын хахадта дүн хамтадаа 82169 тонно һүн абтаха һаа, үнгэрһэн дүрбэн һарын туршада 55009 тонно сагаан эдеэн тушаагдаһан байна. Энэнь нёдондонойхидо орходоо, 7 процентээр дээшээ болоно.

Республикын шубуушад баталһан хэлсээнэйнгээ ёһоор энэ жэлдэ 136990 мянган үндэгэ худалдаха байбал, тэрэнээ мүнөө 87780 мянганда хүргэбэ. Иигэжэ тэдэнэр баталһан хэлсээгээ 64 процент бэелүүлээд байна. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 4333 мянгаар олон болоно. Зэдын шубуушадай даабаряа 73 процент дүүргээд ябахадань, харин Загарайн шубуунай фабрикын коллектив тэрэнээ оройдоол 23 процент бэелүүлээ.

Иигээд удахагүй зунай бэлшээриин хаһа орохонь. Энэ һайхан сагые зүбөөр хэрэглэн, хямда сэнтэй продукци гүрэн түрэдөө худалдаха гээшэ эдэнэрэй мүнөөдэрэй гол зорилго.

Партийна ажабайдал: тобшо мэдээл

КАНДИДАДУУДТАЙ УУЛЗАБА

Закаменск хотын Соёлой ордон соо КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн Буряадай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Владимир Бизьяевич Сагановтай, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай парткомой секретарь Валерий Иванович Морозовтой районой партийно-ажахын эдэбхитэд уулзаба.

КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Порхоев тус уулзалгые нээжэ, үгэ хэлээ. Удаань В. Б. Сагановта үгэ үгтэбэ. Владимир Бизьяевич XXVIII съездын онсо өөрын илгаатай, өөрын түхэлтэй, арад зонойнгоо урда тон ехэ удха шанартайһаа гадна ехэ харюусалгатай съезд болохоор хүлеэгдэхэ байһан тухайнь хэлээ. Юундэб гэхэдэ, дэлхэй дээрэхи гүрэнүүдтэ боложо байһан политическэ ба социально-экономическа хүгжэлтын үзэгдэлнүүд, олон янзын партинуудай олошоржо байһан ушарнуудые бидэ хараадаа абангүй байха аргамнай үгы. Тиимэ дээрэһээ маанадай, коммунистнуудай, нэн түрүүшын уялга хадаа хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлхые оролдохоһоо гадна, ондоо янзын партинуудтай харилсаа холбоо тогтоожо, нүлөө үзүүлхэ, партиингаа ударидахы, хүтэлбэрилхы үүргые бэхижүүлхэ шухала.

Саашань партийна эхин организацинуудые, тэдэнэй секретарьнуудай соведүүдые бии болгожо, бүхы асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй болгохо. Партиин хүтэлбэрилхы үүргэтэй эхин организацинуудта нүлөө үзүүлдэг партиин райкомуудай уялга ба эрхэнүүдые үргэдхэхэ гэшэ шухала.

— РСФСР-эй Компартиие бии болгохые дэмжэнэб, орон доторoo тэрэ эгээл хүсэтэй, эгээл эмхидхэлшэ парти болохо ёһотой,— гэжэ тэрэ үгөө үргэлжэлүүлнэ.

Саашань нүхэр Саганов Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси тухай, Литвагай экстремистнүүдэй зорилгонууд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгөөд, манай республикын коммунистнуудай шиидхэхэ асуудалнуудай олон байһые тэмдэглээ. Партийна организацинуудай оролсоогүй, хабаадалсаагүй ажахын үйлэдбэринүүд, социально-экономическа һалбаринууд байхагүй, тиимэ дээрэһээ, эдеэ хоолоор, гэр байраар зониие хангаха, экологиин ба Байгал далайгаа аршалхаар хэлсэдэг асуудалнуудые ойрын үедэ шиидхэжэ эхилхэ гэһэн хараануудые бэелүүлхэ гэшэ гол уялгануудаймнай нэгэн болоно гэжэ мэдүүлээ. Захааминай районой коммунистнуудай тэрэниие КПСС-эй XXVIII съездын делегадта кандидадаар дэбжүүлһэндэнь баяр баясхалан хүргөө.

Удаань Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай парткомой секретарь Валерий Иванович Морозов үгэ абажа, өөрынгөө һанал бодомжонуудые тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгэбэ. В. И. Морозовой платформо соо̄һоо онсолон тэмдэглэхэ юумэн гэхэдэ, КПСС-эй нэгэдэлэй ниитын бата бэхи барисаае һандаргаахаар шунахайрһан Литвагай экстремистнүүдэй һэдэлгэ бэ үйлэ хэрэгүүдые, мүн партийна биледээ асаржа тушаадаг коммунистнуудай һэшхэл, үзэл сурталаараа урбаһанайнь тула дураа гутажа, буруушаадаг байһанаа мэдүүлээ. Коммунист бүхэн өөрынгөө тушаалта ажалдаа һайнаар хүдэлхэһөө гадна партиин журам, Устав үнэн сэхээр сахижа ябаха ёһотой гэжэ хэлэбэ. Партийна эхин организацинуудые ажахын асуудалнуудые шиидхэлгэһээ сүлөөлхэ саг ерээ гээд тэрэ тэмдэглээ.

— КПСС-эй ЦК-гай платформын ба Уставай проектнүүдэй гол шэглэлнүүдые һайшаанаб, өөрынгөө округой ба Захааминай коммунистнуудай һанал бодолые, делегадаар һунгагдаа һаа, дүүрэнээр бэелүүлхэ гэжэ оролдохоб.— гээд нүхэр Морозов партийно-ажахын эдэбхитэйдэй суглаанда хабаадагшадые найдуулба.

Уулзалгын түгэсхэлдэ В. Б. Саганов, В. И. Морозов хоёр олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

Вл. ДАНЖАЛОВ.

КПСС-эй XXVIII съездын делегадта кандидат

НЭРЛЭГДЭХЭЛ ЗОНОЙ НЭГЭН

Улаан-Үдын Октябрьска районой элүүрые хамгаалгын эмхинүүдэй коллективүүд кустовой партийна суглаан дээрээ Н. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын отделениие даагша, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй габьяата врач, «СССР-эй элүүрые хамгаалгын отличник» коммунист Афанасий Борисович Бороноевые һунгуулиин Октябрьска 3-дахи округһоо КПСС-эй XXVIII съездын делегадта кандидадаар дэбжүүлээ.

А. Б. Бороноевой намтар үесынгөө хүбүүд, басагадай намтарһаа юугээрээшье ондоо бэшэ байха. Дунда һургуули, Шэтын мединститут, хүдөөгэй больница. Эгээл энэ үедөө, ажалдаа хандасынгаа элирээд байхада, мэргэжэлтэд бэе бэеһээ илгаржа, шалгаржа эхилдэг гэшэ ааб даа.

Республикымнай Элүүрые хамгаалгын министерство Хурамхаанай районно больницада хүдэлжэ байһан залуу хирургые 1966 ондо республиканска больницын лор-отделенидэ асараа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо үнгэрһэн хори гаран жэлэй турша соо тэрэ ординатораар, ахамад ординатораар, лор-отделениие даагшаар хүдэлөө, һүүлшынгээ тушаалда ороод байхадаа, тэрэ ямар мэргэжэлтэ, ямар хүтэлбэрилэгшэ байһанаа онсо харуулжа шадаа бэлэй. Нүхэр А. Б. Бороноевой эдэбхи үүсхэлэй ашаар 1981 ондо республика соомнай эгээл түрүүшынхиеэ хүүгэдэй отоларингологическа албан бии болгогдоһон түүхэтэй юм.

Энэ хүмнай отоларингологиин Ленинградай Эрдэм-шэнжэлэлгын институдай дэргэдэхи клиническэ ординатура дүүргэһэн, удаань С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Сэрэгэй-медицинскэ академидэ медицинын эрдэмэй кандидадай диссертаци хамгаалһан байна. Тэрэ эрдэмэй 33 хүдэлмэритэй, ухаалан зохёолгын 3 дурадхал нэбтэрүүлэнхэй юм.

А. Б. Бороноев өөрынгөө эмхидхэн байгуулһан отделени соо ямар операци хэнэгүйб даа! Нэгэ иимэ жэшээ дурдая. Танилаймни басаган түрэхын нэгэ шэхэтэй һэн. Басаган хүн хадаа үһэ жүһөөрөө халхалаад, хүндэ балай мэдэгдэдэгшьегүй байгаа юм. Хубитай, заяатай нүхэрынь дайралдажа, айл бүлэ болон түбхинөө һэн. Тиигэбэшье өөрынгөө һанаанда энэ байдалтаяа тэрэ эбсэдэггүй байһан дээрэһээ һаяшаг Афанасий Борисовичта операци хүүлээ.

— Гайхалтай бэрхэ хирургын байн гэһээ, юуень үреэһэн шэхэтэй ябаа хүмши? — гэжэ нүхэдынь хэлээ ха. Басаган хирургда ошожо, хоёр шэхэтэй болоо һэн. Түрэлхиинь ганса шэхэн хэмһээ ехэ байһан юм.

Афанасий Борисович тэрээнһээнь үлүү хубииень отолжо абаад, нүгөөдэ тээнь шэхэн болгожо оёжорхёо бшуу. Зүгөөр шэнэ шэхэниинь нүхэгүй юм. «Нүхэ заабол хүүлэхэб. Хүүлэжэ болохо»,— гэжэ врачни хэлээ һэн гээд, басаган айхабтар этигэнгеэр хөөрэдэг.

Тэдэ имэрхүү операцинууд эндэ яһала олон хэгдэдэг. Мүнөө үеын хирургиин онол аргануудай хүсөөр хүүгэдтэ ба зарим ехэшүүлдэшье эндэ аргагүй орёо операцинууд хэгдэнэ. Гол түлэб үхибүүдэй нюур, шэхэн, аман, хоолой, тархи гэхэ мэтэшэлэн бүхы лор органуудай үбшэнгүүдые аргалжа, түрэлхиинь дутагдалнуудые заһажа, эхэ эсэгэдэнь хизааргүй ехэ баяр жаргалан асаржа байдаг. Бороноевой отделениин хүдэлмэрилэгшэд республика соогоо мэдээжэ болоһоор үнинэй юм. Тус коллектив республиканска больницынгаа бүхы отделенинүүдэй дунда дэлгэрдэг социалис мүрысөөндэ саг үргэлжэ шалгаржа, түрүү һууринуудай нэгые эзэлээд лэ байдагынь заншалта болонхой.

Гэхэ зуура, Афанасий Борисович аргалха, эмшэлхэ хүдэлмэриеэ ниитын хэрэгтэй нягта холбоотойгоор ябуулдаг байна. Тэрэ 1966 ондо партиин гэшүүдэй зэргэдэ абтаа һэн. Республиканска больницын коммунистнууд тэрэниие партийна эхин организациингаа партбюрогой секретаряар нэгэтэ бэшэ һунгаһан юм. Энээнһээ гадна нүхэр А. Б. Бороноев КПСС-эй райкомой гэшүүнээр, партиин обкомой гэшүүндэ кандидадаар хоёр дахин һунгагдаһан, партиин райкомой парткомиссиин штатнабэшэ түрүүлэгшээр 5 жэлдэ хүдэлһэн, Эб найрамдал хамгаалгын республиканска комитедэй гэшүүн ябаһан намтартай юм.

Отделениие даагшын хүнгэн бэшэ ажал амжалтатайгаар эрхилхынгээ хажуугаар арбан долоон жэлэй турша соо больницынгаа коммунистнуудые ударидажа ябаһан А. Б. Бороноевой КПСС-эй XXVIII съездын делегадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байһаниие үнэн зүрхэнһөө дэмжэмээр байна.

Тэрэнэй нэгэтэ һурахаяа ошоходо, партбюродо ондоо секретарь һунгагдаха болоо һэн. Һунгагдаа һэн. һэлгэгдэжэ болошогүй хүн үгы гэлсэдэг ха юмбибди. Тиимэшье һаань, Афанасий Борисовичай бусажа ерэхыень хүлеэжэ ядажа байһандал, ерэмсээрнь коммунистнууд тэрэниие секретаряар дахинаа һунгажархёо бэлэй.

— Бидэтнай сүлөөлэгдэһэн секретарьтай бэшэ зомди. Тиимэһээ хоёр ехэ тушаал зэргэ бэелүүлхэнь хүнгэн бэшэ байдаг. Отделенидээ хэды ехэ ажалтайшье һаа, коммунист нүхэдэйнгөө найдалые харюулангүй байхань аягүй һэн. Тиигэжэ дахинаа секретарь болоо гэшэб,— гэжэ хирург хөөрэбэ.

— Афанасий Борисович, та мүнөө бүри ехэ этигэл найдабарида хүртөөд байнат. Округ соо̄һоотнай юһэн кандидат, тэрэ тоодо та, нэрлэгдээд байна ха юмта даа. КПСС-эй XXVIII съездын делегадта кандидат танай үзэл б[illegible] богонёор мэдэхэ ту[illegible]

— Манай партийн[illegible] зациин коммунистнуу[illegible] эй Платформо, Устав[illegible] хэлсээ һэн. Мүнөө [illegible] тиин үргэнөөр һэлбэ[illegible] һан сагта хүнүүд [illegible] рихаяа болинхой[illegible] сэхэ хэлэнэ гэшэ, [illegible] олонхи коммунис[illegible] КПСС-эй Платформ[illegible] нэ гэхэ байнаб.

— Та өөрөө [illegible] тайбта?

— Эхин органи[illegible] шэнэ хүнүүдые [illegible] дөө абадаг болохо [illegible] намжые һайшаанаб. [illegible] эмхиһээ үлүү һай[illegible] тивэйнгээ гэшүүнии[illegible] дэхэ юм? Байгуулалт[illegible] бэеэ даанхай байда[illegible] жэнэб. Эндэ дээрэ[illegible] ри үгэһэнэй хэрэ[illegible] сойнгоо 50 процентые [illegible] хидээ үлөөдэг болохо [illegible] гэжэ гаргашалхамнай [illegible] мнай дуран соо байһа[illegible] Саашань тэмдэглэхэ [illegible] гэхэдэ, хэдэн парти [illegible] лэ гэхэ байнаб. Тиим[illegible] нөө хэлэдэгтэмнай [illegible] жэлтэгүй зогсолто [illegible] бшуу. Али алиниинь [illegible] общественэ бэе тэршэ[illegible] түлөө оролдожо, [illegible] шээтэй. Тиигэжэ хүбү[illegible] нэдхэлгэмнай урал[illegible] хэжэ, хүгжэхэ болох[illegible]

— Афанасий [illegible] һайнта даа. Съезд д[illegible] хэлэхэ гүт?

— Би Советскэ Союз[illegible] мунис партиин гэшүү[illegible] 24 жэлдэ сахижа яба[illegible] зэргэдээ хододоо үнэ[illegible] Партиие мүнөө эмэ[illegible] нууд дайралдана, [illegible] партиие муушалжа, [illegible] болохогүй. Тиимэһээ [illegible] партиингаа нэрэ хүнд[illegible] гаалан, би хаанашье [illegible] хэлэхэб, үгэмни хэзээ[illegible] дэһэ баримтатай бай[illegible]

Хори гаран жэлэ[illegible] мунис партиин зэргэдэ[illegible] эхин организациинь [illegible] рилжэ байһан хүн съезд[illegible] легат болохо дүүрэн [illegible] гэжэ һанагдана.

В. ТОКТО[illegible]

дээ эмэ хашараг, гунж[illegible] һэлгэнэбди. Теэд ту[illegible] эдэ үнеэдһээ һүн бэ[illegible] тана. «Ямаанһаашье [illegible] тэй» гэжэ һаалишан с[illegible] жэлээ бэлэй.

Һаалишан сэдьхэл[illegible]

КПСС-эй ЦК-гай бэшэг

зүбшэн хэлсэнэбди

ЖАГСААЛАА БЭХИЖҮҮЛХЭ

Манай орон дотор ямар ехэ гүнзэгы удха шанартай хубилалтанууд боложо байна гээшэб. Тиихэтэй хамта, ямар орёо шухала асуудалнууд бии боложо, гансашье коммунистнуудай бэшэ, мүн үргэн ниитэ совет зоной зүрхэ сэдьхэл хүлгөөн, элдэб бодолнуудые түрүүлнэб? Энээн бүхэндэ тоб гэмэ харюунуудые үгэхэньшье бэрхэтэй.

Өөрөө ашаанай автомашинын жолоошоноор хүдэлдэг, жиирэй коммунист хүн болоноб. Нүхэдни намайе партийна организациингаа бюрогой секретаряар һунганхай юм. Манай Улаан-Одоной отделенидэ дүн хэмтадаа 48 коммунист хүдэлнэ. Тэдэнэрнай элдэб тушаалтай зон.

Партийна организациимнай олонхи коммунистнууд Хориин совхозой үйлэдбэриин элдэб һалбаринууд дээрэ хүдэлнэ. Жэшээнь, Баянда Дашиев, Галина Ринчинова, Даши-Цырен Барьянов, Цыден Бадмаев, Баир Базардаруев гэгшэд хонишодоор хүдэлхэ зуураа, ажал дээрээ яһала һайшаалтай дүнгүүдые туйлажа, олоной магтаалда хүртэнэ, урдаа табигдаһан зорилгонуудые шууд бэелүүлнэ.

Тиихэдэ совхозоймнай шахан таргалуулгын комплекс дээрэ үхэршэдээр Цырен-Ханда Балданова, Ким Хабитуев, механизатор Баир Цыремпилов, Андрей Жигжитов гэгшэд бэһал амжалтатайгаар хүдэлдэг байха юм. Ороной коммунистнуудта хандажа, КПСС-эй Центральна Комитедэй гаргаһан нэмэл бэшэгэй түбэй газетэнүүдтэ һаяхана толилогдоод байха үеэр эдэ нүхэдтэй уулзажа, һанажа ябаһанаа хөөрэлдэхэ ушар гараа бэлэй.

— Бидэ хадаа партиин хэдэн анги болон хубаархa ябадал эрид шууд буруушаажа байһанаа мэдүүлнэбди. Тэрэнэй зэргэнүүдые нэгэдүүлхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн зорюулха ёһотойбди, зорюулхашьебди. Үгэ буляалдаа дэлгэрүүлжэ, партиие буруу харгыда оруулха һэдэлгэ хэгдэнэ. Ажалаа хэжэ ябаһан туха сүлөөгүй бидэндэ тиимэ ябадалнууд хэрэггүйл. Иигэжэ байха болоо һаамнай, бидэнэй орондо хэн Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ болоноб?— гээд урдандаа тракторно-таряан ажалай бригадын түрүү механизатораар хүдэлжэ ябаһан Баир Цыремпилов хэлээ һэн.

— Бидэ, коммунистнууд хубхай хооһон үгэ хэлээд, өөһэдыгөө найдуулаад, ама бардамаар дуугаржа ябаха эрхэгүйбди,— гэжэ ажахын эрхим малшадай тоодо ородог Ким Хабитуев сугтаа хүдэлдэг нүхэрэйнгөө хөөрөө үргэлжэлүүлээ.

Ажахымнай һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха хэрэгтэнь партиин юрын гэшүүд Ринчин Садуев, ажалай ветеран Михаил Ларионов, Николай Хабитуев гэгшэдэй оруулһан хубита бага бэшэ байха юм. Эдэнэрнай партийнабэшэ суг хүдэлдэг нүхэдтэеэ хөөрэлдэхэдөө, мүнөө үеын байдал тухай һанал бодолоо андалдаһан байна. КПСС-эй XXVIII съезд дээрэ ехэ хөөрэлдөөн боложо, элдэб шухала асуудалнуудта харюу үгэхэ байһандань найдажа байһан тухайгаа тэдэнэр мэдүүлээ. Тиихэдэ «Үнэн сэхэ үндэһэ һуури дээрэ нэгэдэлгын түлөө» гэһэн уряатайгаар ороной коммунистнуудта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан нэмэл бэшэг манай совхозой партийна организациин хамтын суглаан дээрэ тээмэндэ зүбшэн хэлсэгдээ. Үгэ хэлэлгэдэ олохон коммунистнуднай хабаадалсажа, өөр өөрынгөө һанамжа дурадхалнуудаар хубаалдаа. Хэн хэндэмнай хэлэхэ юумэн бии байгаа гэшэ ааб даа.

Д. ДАМБАЕВ,
Хориин совхозой хоёрдохи отделениин партбюрогой секретарь, областной партийна конференциин делегат.

ТЭМСЭЛ ҮРГЭДЭНЭ

Сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар горитойхон амжалта туйлажа, ажалай тэмсэлдэ нэгэнтэ бэшэ шалгардаг Тарбагатайн районой «Маяк» колхозой Десятниковай һаалиин фермын һаалишан Зинаида Венедиктовна Баннова үнгэрһэн март һарын дүнгөөр бултаниие ахижа эрхимлээ. Тобшолбол, энэ нүхэрнай март һарада үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 432 килограмм һү абаа бшуу.

Нёдондо Зинаида Венедиктовна үнеэн бүриһөө 4149 килограмм һү һаажа, республикын һаалишад — дүрбэн мянгатанай клубай гэшүүн болоһон байха. Дүршэл шадабаритай энэ һаалишан байгша оной түрүүшын кварталда үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 1115 килограмм һү абаа. Энэмнай яһала һайн дүн гэшэ. Ушарынь хадаа ябажа байгаа энэ үбэлжэлгын үедэ малайнь тэжээл дуталдажа, хомордожо, һү шэмыень эрид дээшэлүүлхын аргагүй байгаа бшуу. Хэрбээ нёдондо үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүхэниинь 14 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбһэ, силос болон бусад тэжээлээр хангагдаһан байгаа һаа, байгша оной үбэлжэлгые оройдсол 7 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбһэ тэжээлтэй дабажа байна.

Фермын һаалишад, үхэршэд үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхын тула бүхы тэжээлээ шанаржуулаад үгэдэг байха юм.

Эхэ эсэгынгээ нэрые нэрлүүлхэ, хэжэ ябаһан ажалыень улам үргэлжэлүүлхэ, хүгжөөхэһөө һайхан дэмбэрэлтэй юумэн үгы гэшэ ааб даа. Олон хүбүүд, басагадай аха болохо Алексей олон жэлдэ Дэрээнэй совхозой һү һаалиин фермын малшанаар Гааргын-Адагта хүдэлхэдөө һайн амжалта туйлана.

М. ДАГБАЕВА.

Зураг дээрэ: А. А. Цыденов.
В. Гармаевай фототекст
Хурамхаанай район.

ХҮДӨӨГЭЙ КОММУНИСТНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ

Владимир Фартович Нуртынов нютагтаа ерэжэ, түрэл ажахынгаа директор һаяхан болоо юм. Совхозой хүдэлмэришэд тэрэниие нэгэн дуугаар һунгаа һэн. Энэшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, эндэхи зон тэрэниие хара багаһаань хойшо һайнаар мэдэхэ байна. Сэхыень хэлэхэдэ, тэдэнэй нюдэн дээрэ үргэһэн байна бшуу. Тиигээдшье нютагаархиниинь тэрээн тухай муугаар хэлэхэ аргагүй. Хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо бэеэ гансал һайн талаһаа харуулаа. Тиимэһээл тэрэниие директорээр дурадхахадань, эндэхи зон баяртайгаар угтажа, ажахынгаа ерээдүйе тэрээнтэй холбоһон, найдаһаншье байха.

Владимир Фартович энээниие һайн ойлгоно. Тиимэһээ ажахыгаа саашадань яажа хүгжөөхэ тухай, зоной һуудал байдал яажа һайжаруулха тухай өөрын онсо бодолтой, тэрэниие бэелүүлхэеэ бэеэ зэһэнхэй гэжэ хэлэхэ шухала. Мүнөө сагай эрилтэнүүдээр хүдэлхэ гэшэ бэлэн бэшэ. Гэбэшье нүгөө талаһаа ажахынуудта бэеэ даанхай байдал үгтэжэ, гол шухала асуудалнуудые тэдэ өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй болоо. Энэ ушар ажахын хүтэлбэрилэгшэдэ айхабтар ехэ арга боломжонуудые үгэнэ. Эдэбхи үүсхэлтэй, холын бодолтой, үйлэдбэриие яажа аша үрэтэй болгохын түлөө үдэр һүнигүй шэбшэжэ ябадаг, «дээрэһээ» заабари хүлеэнгүй өөрөө шиидхэбэри абажа бэелүүлдэг хүтэлбэрилэгшэд лэ амжалта туйлаха аргатай болоо. Мүн энэ үедэ экономическа мэдэсэ, шадабари хүтэлбэрилэгшэдэ аргагүй хэрэгтэй. Эдэл эрилтэнүүдтэ Владимир Фартович Нуртынов таараһан, эдэл эрилтэнүүдээр хүдэлхэеэ үнэн зүрхэнһөө хүсэһэн, оролдожо байһан хүн гэшэ.

Володя Ехэ-Нуга нютагтаа дунда һургуули дүүргээд, түрэл совхоздоо хүдэлжэ байхадаа, Совет Армида алба хэхэеэ татагдаа бэлэй. Албанай һүүлээр Ивалгын гидромелиоративна техникум дүүргээд, электрик мэргэжэлтэй болоод, түрэл нютагтаа бусаа һэн. Эндэ электригээр ажаллаа. Удаань Хяагтын РЭС-эй электригүүдэй бригадир болоо. 1979 ондоо Ехэ-Нугын сельскэ Соведэй түрүүлэгшээр дэбжүүлэгдэһэн байна. Эндэ хүдэлхэ үедөө нютагайнгаа зоной аша туһада ехэ юумэ хээ.

Удаань 1982 ондо Новосибирскын партийна дээдэ һургуулиин шагнагша болоһон байгаа. Эндэ дүрбэн жэл соо һайнаар һуража, эрхим сэгнэлтэтэй диплом абаа һэн. Һургуулияа дүүргэжэ ерэхэдэнь, тэрэниие партиин райком- районой эгээн ехэ ажахынуудай нэгэн болохо «Родина» колхозой парткомой секретаряар хүдэлхыень эльгээһэн байгаа. Эндэ партийна хүдэлмэрилэгшын бэлиг шадабари Владимир Фартович харуулжа шадаа. Юуб гэхэдэ, богонихон саг соо эндэхи парткомой районой партийна организацинуудай секретарьнарые һургаха базова һургуули болоһон байна.

Эндэ ерэхэдээ, Владимир Фартович партийна хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлжэ эхилээ. Гол шухала хүдэлмэриеэ зоной, коммунистнуудай дунда ябуулдаг болоо. Партиин гэшүүдтэй хэлсэнгүй, тэдэнэй һанамжа шагнангүйгөөр хэншье шиидхэбэри абахаяа болёо. Мүн абтаһан шиидхэбэриие бэелүүлгэ саг үргэлжын анхарал доро абтажа, удаадахи суглаан дээрэ тэрэнэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухайнь мэдээсэгдэдэг болоо. Демократическэ органууд хүгжөөгдөө Илангаяа, хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлэгдэхэ хүнүүдые шэлэхэ, һургаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Иигэжэ хүн бүхэнтэй партийна организаци хүдэлжэ, тэдээнтэй хөөрэлдэдэг, туһалдаг болоо. Гадна партиин гэшүүдэй харюусалга дээшэлүүлхэ талаар коммунистнуудай тоосоо үнгэргэлгэ гуримшуулагдаа. Партийна суглаанuудшье аша үрэтэйгөөр, олонхи коммунистнуудай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэдэг болоо. Партиин гэшүүдэй өөһэдынгөө һанажа ябаһан бодол нюунгүй сэхэ хэлэдэг, дутуу дундануудые шүүмжэлдэг болоһониинь ехэл һайшаалтай.

Тэрэшэлэн Владимир Фартович өөрөөшье дутагдалнуудай хажуугаар гарадаггүй, өөрынгөө һанамжа сэхэ хэлэдэг хүн юм. Партиин райкомой бюро дээрэ тэрэниие үнгэргэхэ аргые шүүмжэлһыень һананаб. Пленумууд дээрэшье шүүмжэлхы ажаглалтануудые ходол хэлэдэг. Гансал муу юумэ шүүмжэлхэ бэшэ, харин тэрэниие яажа усадхахые дурадхадаг байһаниинь һайшаалтай.

КПСС-эй XXVIII съездын делегадта кандидадуудые дэбжүүлхэ суглаануудай боложо эхилхэдэ, Ехэ-Нугын совхозой коммунистнууд ажахынгаа директор В. Ф. Нуртыновые нэгэн дуугаар дэбжүүлээ юм. Тэрэниие дурадхаһан коммунистнууд В. Д. Банзаракцаев, А. Д. Гармаев болон бусад директорэй эдэбхитэйгээр хүдэлжэ эхилһые тэмдэглэхэһээ гадна тэрэнэй шэнээр, мүнөө үеын хэер бодомжолдог байһые онсо дурдаһан байна. Съездын делегат болоо һаа, хүдөөгэй коммунистнуудай һанал бодол, ажал хэрэгүүдые олондо дуулгажа шадаха, хүдөө ажахые саашадань яажа хүгжөөхэ тухайшье хэлэжэ шадаха гээд үгэ хэлэһэн хүн бүхэн мэдүүлээ. Тиигээдшье партиин съездэ хүдөөгэй коммунистнуудай түлөөлэгшэ заатагүй ошохо ёһотой гээд тэмдэглэгдээ. Хүдөөгэй райкомой секретарь бэшэ, харин хүдөөгэй үйлэдбэритэй сэхэ холбоотой, тэрэнэй «үбшэнгүүдые» доторһоонь мэдэхэ хүн хэрэгтэй. Тиимэ хүнүүдэй нэгэн В. Ф. Нуртынов болоно.

А. МОЛОНОВ,
журналист.

Хяагтын район.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ТАЛЛИНН (ТАСС). Латвиин Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ А. Горбунов, Литвагай Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ландсбергис болон Эстониин Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ А. Рюйтель гэгшэд майн 12-то эндэ уулзаһан байгаа.

Латвиин, Литвагай ба Эстониин хоорондохи харилсаануудые бэхижүүлхэ талаар гурбан талын хабаадалгатай хөөрэлдөөнэй үедэ «Латвиин, Литвагай болон Эстониин республиканудай ниитэ нэгэн һеиалтай байлга ба харилсаа холбоом тухай декларацида» гар табигдаһан, СССР-эй Президент М. С. Горбачев болон США-гай Президент Дж. Бушта эльгээхэ хандалганууд, мүн тэрэшэлэн Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар зүблөөндэ хабаадаха тухай хамтын мэдүүлгэ батален абтаа.

АПК: ажалай эмхидхэл ба экономико

САГАЙ ШАНГА ЭРИЛТЭЭР

Мүнөө үедэ колхозно үйлэдбэриин ажалшад нэн түрүүлэн ороной Эдеэ хоолой программа урагшатайгаар дүүргэжэ, арад зоноо эдеэ хоолой продуктнуудаар, хүнгэн промышленностиие эд хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд дүүрэнээр хангаха зайлуулашагүй зорилготойгоор ажаллана. Хараалһанаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула агропромышленна комплексые экономическа аргаар хүтэлбэрилхэ онол аргануд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээ. Иигэжэ мүнөө олон ажахынууд өөһэдынгөө бүхы ажал хэрэгүүдые өөһэдөө мэдээд эмхидхэжэ ябуулдаг болоходоо эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлана.

Гэхэтэй хамта мүнөө үедэ фермернүүдэй, арендаторнуудай ажахынуудые эмхидхэн байгуулхада, үргэн харгы нээгдэнхэй. Иимэ ажахынуудые хүтэлбэрилхэ талаар (АККОР) Россин таряашадай ажахы болон кооперативуудай ассоциаци байгуулагданхай. Тусхайлбал, фермэнүүдэй, арендаторнуудай ажахынууд колхоз, совхозуудтал адли дүүрэн эрхэтэй болонхой юм. Тиихэдэ СССР-эй Верховно Совет Газар, Зөөри, Арендын харилсаан тухай Хуули батален абаба.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ байгаалиин сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаань, колхозно үйлэдбэриин ажалшад яһала найдамтай һайн дүнгүүдые туйлаһан байна. Тусхайлбал, республикымнай колхозууд гүрэндэ мяха худалдахa түсэбөө 19 процентээр, һү —2, ноо̄һо (сэбэр утаһанай гарасын хэмжээгээр) 5 процент үлүүлһэн байна гэхэ гү, али урзанда жэлэйхиһээ нилээд олзотой, урагшатайгаар жэлээ түгэсхөө һэн. Эдэ бүгэдэ туйлалтанууд колхозуудай мүнгэ зөөриие нилээд арьбадхаба. Үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 143 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэжэ, дүн хамта 122 миллион түхэриг олзо оруулагдаа. Тиигэжэ сэбэр олзонь 53,9 миллион түхэригтэ хүргэгдэһэн байна. Зүгөөр энэ дүнгүүд 1988 оной-хиһоо нилээд доогуур юм. Эндэ колхозой правлениин гэшүүдые, мэргэжэлтэдые, колхозникуудые гэмнэлтэгүй. Юуб гэхэдэ, нёдондо ган гасуурай бэрхэшээл горитойхон хохидол ушаруулаа гээшэ. Сагай уларилай энэ хохидолһоо гарахын тула колхозникууд хэды ехэ оролдолго гаргааб даа.

Орон доторнай үргэдэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгын мүнөө үедэ колхозно үйлэдбэридэ хубилалта болоно гү гэжэ асууха дуратайшуул олон байдаг. Тобшолон хэлэбэл, манай республикын колхозуудта зарим тэды хубилалтанууд болоо. Илангаяа колхозникуудай сэдьхэл бодолдо ехэ хубилалта болоо гэхэ байнаб. Мүнөө колхозникууд урдынхидал адли бэшэ, бүхы һанаһан, бодомжолһоноо сэхэ хэлэдэг болоо. Усадхагдаагүй дутагдалнуудаа элирүүлжэ, эндэ гэмтэйшүүлдэ шанга эрилтэ табина.

Колхозуудай коллектив бүхэндэ дутагдалаа шүүмжэлэн шэнжэлжэ, хүн бүхэндэ шанга эрилтэ табигдадаг болоо. Тиихэдээ мүнөө колхозникуудай урид туйлаһанаа улам батадхажа, шэнэ илалта тээшэ найдамтайгаар дабшахые эрмэлзэнэ. Илангаяа ажахынгаа экономикые бэхижүүлжэ, мүнгэ зөөриень арьбадхажа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, продукциин шанар һайжаруулхa хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Эдэ бүхы зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эрдэм-техникын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, үйлэдбэриингөө бүхы һалбаринуудые арендэ, кооперативна гуримаар эмхидхэжэ эрхилхэ болоно. Хэрбээ ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримуудай үргэнөөр хэрэглэгдээ һаа, ажахынуудта үйлэдбэриин бүхы нөөсэ арга боломжонууд хүсэдөөр, аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэхэ бэлэй.

Сэлэнгын районой «Эрдэм» колхоздо арендэ гурим нэбтэрүүлхын урда бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха тусгаар комисси байгуулагдаа. Энэ комисси хахалагдаһан газарые, сабшалан, бэлшээриие, хонидой отара, үхэрнүүдэй гүүртэнүүдые наринаар шалгаха, бодото байдалыень тодорхойлхо уялгатай юм. Ушарынь хадаа тус колхозой правлени газар, зөөри тухай асуудалдэ зүбөөр анхараа бшуу. Мүнөө үедэ газартаа, зөөридөө эзэч байха гэшэ хүн бүхэнэй уялга болоно ха юм.

Һүүлэй үедэ арендаторнуудай коллективүүд колхоз бүхэндэ олошоржо захалба. Арендэ болон подрядай үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэдэ, колхозуудай хүтэлбэриин гуримшье хубилгагдажа байна. Жэшээлбэл, Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхоздо арендаторнуудай совет байгуулагдаа гэхэ гү, али эндэ үйлэдбэриинь бүхы коллективүүд ажалаа арендэ подрядай гуримаар эмхидхээ юм. Тиин тус соведэй түрүүлэгшээр колхозой правлениин түрүүлэгшэ Юрий Павлович Седов һунгагдаһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримуудай үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ захалхаһаа хойшо колхозникуудай ажахынгаа мэргэжэлтэдые эдэбхи үүсхэлгүй, журамаа алдана гэжэ сэхэ шүүмжэлдэг болоо.

Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой тоосоото суглаан дээрэ элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсахадаа, һаалишан Лариса Алексеевна Закамельскаягай хэлэһэн үгые анхармаар һэн. «Ажалаа һайжаруулха гэшэ гансал фермэнүүдэй, ургаса ургуулагшадай коллективүүдэй, колхозой правлениин түрүүлэгшын хэрэг мэтэ болонхой. Мэргэжэлтэднай хаана гэшэб? Юу хэхэ уялгатай юм? Мүнөө зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, агроном, мелиораторнуудай ажалые һайжаруулхаар саг тулаа. Эдэнэрэй салин түлбэриие колхозой эсэсэй дүнгүүдээр тодорхойлжо үгэдэг болохо байгаабди. Мэргэжэлтэднай малшадаа тойрожо гарадаг болошоо. Магад манай асуудалнуудта харюу үгэхэеэ айна ха. Хэрбээ юумэ асуугаа һаатнай, «арендатор болоһон һаа, өөһэдөө мэдээд ажаллагты» гэхэ. Манай ажахыда малай үүлтэр, үйлэдбэриингөө технологи нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэриие хэн ударидаха ёһотой юм? Байгша ондо үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааха түсэбнай бэелүүлэгдэхэгүй. Үнеэ[illegible]

һон бүхы гомдолоо [illegible] хэлээ. Энэ ажахыда [illegible] тэдынь арендаторну[illegible] хүргэхэгүй гэһэн бо[illegible] байгаа бшуу. Үнэн [illegible] гэжэлтэд гэшэ [illegible] технологууд мэтэ [illegible] арендэ, кооперати[illegible] рядай коллективүүд[illegible] бэрилхэ уялгатай. [illegible] мэргэжэлтэдэ юу [illegible] түлөө салин түлэг[illegible] ноб!

Мүнөө үедэ рес[illegible] колхозуудта гаргаш[illegible] үрэтэйгөөр харюул[illegible] горитой ажал ябу[illegible] һалбари бүхэнөө ол[illegible] гохые оролдоно.

Колхозникууд мүнө[illegible] шье колхозойнгоо [illegible] рин бүхы республик[illegible] далые хараада абад[illegible] Тиимэһээ республик[illegible] ажалшадые, илангая[illegible] хүн зониие эдеэ хоол[illegible] дуктнуудаар гүйсэд [illegible] тухай бодомжолно.

— Колхознай айлнуу[illegible] биин ажахыһаа мях[illegible] дажа абаад, гүрэнд[illegible] сэб дүүргэнэ. Иигэж[illegible] Үдын дэлгүүртэ мях[illegible] дэнэгүй. Гансахан үн[illegible] манай колхоз түсэб[illegible] гэхын тула айлнууд[illegible] центнер мяха худалд[illegible] һэн. Хэрбээ бүхы 18[illegible] совхозуудай колхозни[illegible] дэлмэришэд городой [illegible] тэ ажахы бүхэнэй 50[illegible] мяха асардаг һааш[illegible] хотымнай ажалшад [illegible] центнер мяхаар [illegible] бэлэй. Бидэ саашадаа [illegible] ажаллаха ёһотойбди, [illegible] най айл, зоной хүби[illegible] хын хүсөөр бэшэ, [illegible] үйлэдбэрилһэн продук[illegible] рэндэ тушаажа түсэбө[illegible] гэхэ зэргэтэй. Харин [illegible] ной хүбиин ажахыд[illegible] бэрилэгдэһэн продук[illegible] родой дэлгүүртэ абаа[illegible] ёһотой,— гэжэ Ярууны[illegible] ной «Дружба» колхоз[illegible] нишон Георгий Ефимо[illegible] сянников хэлээ һэн.

Таряашан гэшэ з[illegible] тэдэ Эхэ ороноо эде[illegible] лоор хангадаг [illegible] Теэд мүнөө таряаш[illegible] лөөтэйгөөр ажаллах[illegible] ушаруулхагүйе гүйнэ. [illegible] гэхэдэ, гансал сүлөө[illegible] лаар шэнэ илалта т[illegible] үрэ дүнгүүдшье дээш[illegible] юм. Гадна манай ко[illegible] гууд найдамтай һайн [illegible] техникэ, түхеэрэлг[illegible] олоор бүтээхэ гаргаж[illegible] мышленностиин бүх[illegible] мэришэдые гүйнэ. Ии[illegible] дэл хүдэлмэришэд, [illegible] най бата нэгэдэл ул[illegible] хэйлэгдэнэ ха юм.

Эндэ колхозно [illegible] хүтэлбэрилэгшэдэй [illegible] зонхилхо хүушанай[illegible] һаа үшөө холодоогу[illegible] тухай хэлэлтэй. Мүн[illegible] хүушанаймнай энэ [illegible] түбэг татахаһаа ондо[illegible] шье туһа асархагүй. [illegible] той сэхэ рүүнь [illegible] зүбшэлсэжэ, олоно[illegible] дурадхалнуудта анхар[illegible] жэдэг, шэнжэлдэг [illegible] рилэгшэд коллектив[illegible] хүндэтэй, дэмжэлгэ[illegible] на бшуу. Сагай эрилт[illegible] лаха гэшэ хүн бүхэн[illegible] ха юм.

И. ЗАН[illegible]
республикын колхо[illegible] соведэй түрүү[illegible] орлогшо, Буряадай АС[illegible] габьяата эконо[illegible]

тэдэниие урдаһаань үгтан гаража, айлшадаа хүтэлэн һургүули руугаа оруулхые хараха-да, урматай байгаа һэн. Һургуулиин директор С. Ж. Чимитова энэ үдэшые нээгээ. Географическа кружогой гэшүүдэй

Гармаева Бальжид хүгшэн дуулахадаа хөөрэжэ үгэбэ.

Һурагшаднай айлшадтаа наадаа харуулжа, гараараа хэһэн бэлэгүүдээ тэдээндэ бариба. 9-дэхи классай һурагшад Базаргуруев Жаргал, Самбуев Сэ-

3-дахи һууринуудые эзэлһэн байна. Эдэ классууд номуудаар шагнагдаа.

Мүнөө жэлдэ Буряад орон соомнай Сагаан һараяа үргэн ехээр һайндэрлэжэ эхилбэбди. Теэд нютаг бүхэн Сагаан һара-

Эрдэм һуралсалай шэнэ шатада

ХҮСӨӨТЫН ҺУРГУУЛИДА

хаажа абаһан слайднуудые харуулжа эхилхэдэ, хүн зон ехэл һайшааба.

Удаань айлшадта үгэ үгтэжэ, дайнай ветеран Намсарай Санжиев лимбэ дээрэ урданай дуунуудые уянгатай гоёор наадажа, үндэр наһатай хүгшэд: 85 наһатай хүгшэн эжы Гармаева Бальжит, үндэр наһатай Базарова Дулмэ, Бимбаева Норжомо, Цыденова Александра, Бадмаев Балган үбгэн, тэрэнэй хүгшэн Цыренова Цырма гэгшэд урданайнгаа дуунуудые һайханаар татан байхадань ехэл зохид, һайшаамаар байба.

Үбһэ сабшахадаа, хонидоо адуулхадаа, гэрэйнгээ ажал хэхэдээ, агта мориёо магтажа, холо хадамда үгтэһэн басагаяа хайрлажа, тогоо нэрэхэдээ дууладаг дуун бүхэн өөрын удхатай байдаг байгаа гэжэ рэмпэл гэгшэд дүрыень буулгажа абаа.

Буряад элитэ поэт Д. З. Жалсараевай түрэһөөр 65 наһанай ойдо зорюулагдаһан декада үнгэргэгдөө. Багшанар ба һурагшад шүлэгүүдые сээжэлдэд, ханын газетэ ба планшет гаргабад, зурагай выставкэ хэгдэбэ (юбиляр тухай хөөрэлдөөнүүд классуудаар үнгэргэгдэбэ). Һургуулиин библиотекарь Г. Ц-Н. Ирдынеева юбиляр тухай выставкэ эмхидхэжэ, хөөрэлдөөнүүдые классуудаар үнгэргөө. Гоёор шүлэг уншаһан, зураг зураһан һурагшад, багшанар шанда хүртөө. Һурагшадһаа, түрэлхидһөө бүридэһэн жюрин шанда хүртэһэн хүнүүд нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа. Жюрин дүнгөөр 7-дохи класс 1-дэхи, 8-дахи «А» класс 2-дохи, 10-дахи «А» класс

яа өөр өөрынгөө заншалаар угтадаг байна. 82 наһатай Норжомо Цыбанова хүгшэн тэрээн тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Байгша ондо Сагаан һараяа угтахадаа, соёлойнгоо байшанай газаа ехэ түүдэг носоожо, тэрээнээ тойрон наадаяа эхилээ һэмди. Сомон зүблэлэй түрүүлэгшэ Т. Г. Будаев ажалшадаа амаршалжа, һайндэрөө нээгээ һэн. Залуухан хоёр басагад Сагаан һараяа сагаан эдеэгээр, торгон хадагаар ёһолон хүндэлбэ. Соёлой байшангай тайзан дээрэ Сагаан һарадаа зорюулһан наада зугаа үнгэргэбэ. 5-дахи классай һурагша Оюна Балданова өөрынгөө зохёоһон шүлэг уншаа. Үндэр наһата үбгэд хүгшэдһөө бүридэһэн фольклорно бүлэгэй дуушадай дуу бэлэг барихада, уяр-маар байба. Бэһэлиг нюулган,

дуу буляалдаан, һээр шаалган, гарай хүсэ үзэлсөөн гэхэ мэтын урданай буряад нааданууд үдэшэ орой болотор үргэлжэлөө һэн.

Буряад зон уг гарбалаа үһанда хаядаггүй гэлсэдэг. Худа урагуудшье болоходоо, хаанаһаа, ямар уг изагуурай үри бэеб гэжэ ухаалдижа, удалжа мэдэхэ ёһотой байгаа. Уг гарбалай һайндэртэ үнинэй бэлдэжэ эхилһэн байгаабди. Манай нютаг 7 газарһаа бүридэжэ, Хүсөөтэ нютаг болоһон байна. Эдэ нютагуудта ямар угсаатан һуудаг байгааб гэжэ бэшэжэ абаад, нютаг бүхэнэй альбомуудта угай модо зуража, гоёор шэмэглэбэбди. Угаймнай һайндэртэ Суулгаһаа, Боомһоо, Галтайһаа, Улаан-Туяаһаа (Хушуун-Үзүүр) ба районой эрдэм һуралсалай таһагай хүдэлмэрилэгшэд ерэжэ хараа.

Тиигээд Ц. Номтоевой 80 наһанай ойдо зорюулһан арбан хоног үнгэргөөбди, Илалтын 45 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглээбди.

Буряад хэлэнэй, литературын, искусствын түбэй эдэбхитэдэй ябуулжа байһан хүдэлмэри тухай тобшо тэдыгээр хөөрэбэл, иимэл даа.

С. ЭРДЫНЕЕВА,
Мухар-Шэбэрэй районой Хүсөөтын дунда һургуулиин буряад хэлэнэй, литературын, искусствын түбэй хүтэлбэрилэгшэ.

...ДАЙ ДЕПУТАТАДАЙ
...АЖАЛ ЕХЭ

...автономито округһоо СССР-эй арадай де... Нимбуев һунгагшадайнгаа этигэл найдабарие ...үнэн зүрхэнһөө оролдодог, горитой хүсэ ша... юм. Тиимэһээ ороной парламентын хүдэл... забһарлал олоходоо, нютагаа ерэжэ, зон... ...ниишалтай.

...ойр зуурын болзороор Агаяа ерэхэдээ, нэн ту... һунгагдаһан окружной Соведэй Президиумэй, ...нүүдэй, мүн тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй ...тэй уулзажа, округой социально-экономиче... асуудалаар үргэн ехэ хөөрэлдөө хэһэн, шэнэ ...болон тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй саашадаа ...арилгонуудые эдэ эмхинүүдэй тушаалтадтай хам... байна.

...депутадуудай окружной Соведэй Президиумэй ту... орлогшо З. Х. Намдаков, тэрэнэй гүйсэдхэхэ ко... түрүүлэгшэ Г-Д. Ц. Цэдашиев, түрүүлэгшын нэгэдэхи ...Б-Н. А. Абидуев, Ж. С. Жигжитжапов, орлог... Дашин, П. М. Мезенцев, Агын райгүйсэдкомой ...Ц. Дугаров, Могойтын болон Дулдаргын рай... Президиумүүдэй түрүүлэгшэнэр Б. Д. Базаров, ...доков. Могойтын райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ ...ров болон бусад нүхэд энэ уулзалгада хабаадал... ...ажа түргөөр хүгжөөхэ тухай һанамжа, дурад... ...лсэбэ.

...арадай депутат Цырен Нимбуев СССР-эй Вер... ...ай делегациин бүридэлдэ оролсожо, һаяхан Ка... ...ерэһэн тухайгаа суглаагшадта һонирхолтой...

...депутадайнгаа хэрэгээр Узбекистан, Туркмени ...ажайхидтаа мэдээсээ.

...-аад онуудта Ленинград абзашагдаһан арадай... ...эрдэнэ баялиг болохо Наян тохой Мэйдари бурха... ...ажал ябуулгын хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ ...асуудалаар Агын дасанай шэрээтэ лама З. Д. ...горитой сагай туршада хөөрэлдэбэ. Урда-Ага ...эрхэтэн Лхама Жамсоевае арадай депутат ...тэрэнэй гэр байрын асуудалда анхарал хан... ...абэри абаад, тэрэнээ бэелүүлхын тула хиналта ...тушаалагшадтаа даалгаба.

...дунда һургуулиин директор М. Н. Бояркинатай ...хүмүүжүүлгын асуудалаар хоорондоо һанамжануу... ...лдэбэ.

...хүтэлбэрилжэ байһан «Могойто» гэжэ агропромыш... ...ой хүдэлмэрилэгшэд үе-үе болоод лэ элдэб ...хэрэгүүдээрэ хандадаг юм. Юрэдөөл Цырен Нимбуе... ...8 сагһаа үдэшын 17 саг болотор эдеэлэн, хоол... ...уулгата албаяа дүүргэжэ байба.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

Хяагтын-Адагай зональна библиотекэдэ Людмила Васильевна Нечаева 25 жэлэй туршада ажаллана.

Л. В. Нечаева холын отарануудта, һү һаалиин фермэнүүдтэ ошожо, үгэһэн номуудаа һэлгэдэг заншалтай. Удаан саг соо эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө тэрэ «Ажалай ветеран», «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальнуудаар шагнагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. В. Нечаева.

Е. СУРМАЧАЙ фото.

КОМПОЗИТОРАЙ 150 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Ородой композитор П. И. Чайковскиин түрэһөөр 150 жэлэй ойтой дашарамдуулан, 1990 оной апрелиин 25-һаа нэгэ түхэригэй дурасхаалта монетэ гаргагдажа, хэрэглэгдэжэ эхилээ.

Нэгэ түхэригэй дурасхаалта монетэ сагаан үнгэтэй зэд-никелиин холисоор шудхагдаха байна. Тэрэ 31 миллиметр диаметртэй.

Монетын нюур таладань СССР-эй Гүрэнэй герб бии, «СССР», «1 түхэриг» ба «1990» гэжэ бэшээтэй.

Монетын ара талада Москвагай Гүрэнэй консерваториин дэргэдэхи П. И. Чайковскиин хүшөө тобойлгон зурагданхай, зүүгээрнь дүхэриглүүлэн «1840. 1893» онууд бэшээтэй, композиторай гар табилгань һажаажа зурагданхай, харин дээдэ таладань «П. Чайковский» гэжэ бэшээтэй.

Монетын захаар «Нэгэ түхэриг» гэжэ бэшээтэй.

П. И. Чайковскиин түрэһөөр 150 жэлдэ зорюулагдаһан дурасхаалта монетэ 3 миллион хэһэгээр гаргагдаха. Тэрэнэй 0,4 миллион хэһэгынь һайн шанартай металлаар шудхагдаха.

Дурдагдаһан монетэ мүнөө үедэ бии байгаа бүхы монетэнүүдтэй хамта гүрэнэй, кооперативна, ниитын предприятинууд, эмхи зургаанууд, колхозууд, хүнүүд бүхы түхэлэй түлбэринүүдтэ абаха, мүн тоосоонуудта, нөөсэлгэнүүдтэ, аккредитивүүдтэ, почтоор мүнгэ эльгээхын тула ямаршье хизаарлалтагүйгөөр СССР-эй банкнуудай эмхи зургаануудаар ба хэлхеэ холбооной министерствэнүүдэй предприятинуудаар абтаха ёһотой.

...СР-эй ГҮРЭНЭЙ БАНКҺАА

...шухаг металлнуудаар дурасхаалта монетэнүүдые гаргаха тухай

...Америкын нээгдэ... ...ой 6а баледтэ зо... ...монетэнүүд 1990 ...23-һаа гаргаг... ...агдажа эхилхэнь:

...түхэригэй (үнэтэ ...шэгнүүр 31,1 ...хонь 900),

...50 түхэригэй (15,55

...25 түхэригэй (31,10

...10 түхэригэй (15,55

...нүүд түс түстаа 39 миллиметр диаметр-...

...нюур болон ара ...ара тобогор хү-...

...нюур талын дээ... ...СССР-эй Гүрэнэй герб ...«СССР» гэжэ бэ-... ...доодо захадань ...эрдэм хэды түхэриг ...бэшэгдэнхэй: «3 түхэриг», «25 түхэриг», тэрээн доо... ...гаргагдаһан ...оной: «1990», доо... ...зүүн ба баруун та... ...ирүүлэгдаһан зурлаа... ...Менделеевэй химинүүдэй перио... ...дэдэ үнэтэ шухаг ...араар бэшэгдэдэг ...тэрэнэй шэгнүүр, ...холисотой байһа... ...дворой тэмдэг...

...эй мүнгэн монетэ... ...шулуунай наада ...хоёр онгосо ...зурагданхай. 1778 ...хүтэлбэреэр Оро... ...эрьенүүдтэ ба ...нгүүдтэ хүрэһэн ...хабаадагшад — ...моряагууд доо... ...зурагданхай. «1778» ...эшээтэй. Дээгүүрнь ...Америкын нээгдэ... ...гэжэ дүхэриг... ...ээтэй, харин доо... ...ай Америкэ хүрэ... ...экспедици» гэ...

...ригэй платина мо... ...732 ондо М. Гвоз... ...тайгаар Оро... ...эрьенүүдтэ хү... ...ициин ябаһан дал... ...дүрсэлэн зураг... ...рнь «Ородой

Америкын нээгдэһээр 250 жэл», доогуурнь «Нангин Гавриилай бот», «М. Гвоздев, 1732» гэжэ дүхэриглүүлэн бэшээтэй;

— 25 түхэригэй палладин монетэ дээрэ 1741 ондо В. Берингын хүтэлбэреэр Ородой Америкын эрьенүүдтэ хүрэһэн экспедициин ябаһан далбагата онгосо тобойлгон зурагданхай, баруугаарнь В. Берингын дүрэ бии, доронь тэрэнэй гар табилга һажаажа зурагданхай, дүхэриглүүлэн иигэжэ бэшээтэй: дээдэ таладань—«Ородой Америкын нээгдэһээр 250 жэл», доодо таладань — «Нангин Петрой пакетбот, 1741» «Капитан командор В. Беринг» гэжэ бэшээтэй;

25 түхэригэй палладин монетэ дээрэ 1741 ондо А. Чириковэй хүтэлбэри доро Ородой Америкын эрьенүүдтэ хүрэһэн экспедициин далбагата онгосо дүрсэлэгдэн зурагданхай. Дүхэриглүүлэн иигэжэ бэшээтэй: дээдэ таладань — «Ородой Америкын нээгдэһээр 250 жэл», доодо таладань — «Нангин Павелай пакетбот» «Капитан А. Чириков. 1741».

—25 түхэригэй палладин монетэ дээрэ хатаржа байгаа балеринэ (1990 оной зураг) тобойлгон зурагданхай, баруун ба зүүн талаарнь «Ородой балет» гэжэ дүхэриглүүлэн бэшээтэй. Баруун таладань доогуур сэсэг тобойлгогдон зурагданхай.

— 10 түхэригэй палладин монетэ дээрэ хатаржа байгаа балеринэ (1989 оной зураг) дүрсэлэн зурагданхай, баруун ба зүүн талаарнь «Ородой балет» гэжэ дүхэриглүүлэн бэшэгдэнхэй, баруун талаарнь доохонуур сэсэг дүрсэлэгдэн зурагданхай.

Монетэнүүдэй хажуу талань бэржэгэр юм.

«Ородой Америкын нээгдэһээр 250 жэлдэ зорюулагдаһан монетэнүүд иимэ хэмжээтэйгээр гаргагдаха:

— мүнгэн монетэнүүд — 25 мянган;

платина монетэнүүд — 6500;

— палладин монетэнүүд — 6500.

Ородой баледтэ зорюулагдаһан монетэнүүдэй хэмжээнүүд иимэ байха:

— 25 түхэригэй — 30 мянган хэһэг, тэрэ тоодо 3 мянган хэһэгынь «пруф» шанарай;

— 10 түхэригэй — 15 мянган.

Заагдаһан монетэнүүд СССР-тэ ба харин гүрэнүүдтэ коллекционно сэнгээр худалдагдаха юм.

Монетэнүүдые мүнөө үедэ хэрэглэгдэжэ байһан монетэнүүдтэй хамта гүрэнэй, кооперативна, ниитын предприятинууд, эмхи зургаанууд, организацинууд, колхоз, совхозууд, хүнүүд бүхы түхэлэй түлбэринүүдтэ абаха, мүн тоосоонуудта, нөөсэлэлгэнүүдтэ, аккредитивүүдтэ, почтоор эльгээхын тула ямаршье хизаарлалтагүйгөөр СССР-эй банкнуудаар ба Хэлхеэ холбооной министерствын предприятинуудаар абтаха ёһотой.

• • •

— Петропавловск-Камчатскһаа Америкэ хүрэтэр ородой правительствын экспедициин тамарһан ойн дүтэлжэ байһан ушарһаа Ородой Америкын нээгдэһээр 250 жэлэй ойдо зорюулагдаһан монетэнүүд гаргагдана, — гэжэ СССР-эй Госбанкын эмиссионно-кассова хэлхеэ холбооной управлениин начальник **С. И. Ганичев** тайлбарилна. Тэрээндэ хабаадагшад 1741 оной июльдэ хараалһан зорилгодоо хүрэһэн гээшэ.

Дүрбэн монетэ (платина, хоёр палладин ба мүнгэн) географическа серидэ ороно. Мүнөө гаргагдажа байһан монетэнүүд Россин далайн аяншадай Америкын баруун-хойто эрьенүүдые нээлгэдэ зорюулагданхай. Ерэхэ жэлдэ гаргагдаха монетэнүүд Ородой Америкые ажахын ба соёлой талаар ашаглан хэрэглэлгэдэ зорюулагдаха байна.

—«Ородой Америкэ» гэһэн монетэнүүд юун гэһэн удхатай гээшэб?

—«Ородой Америкэ» гэһэн ойлгосо ородой, мүн американ литературадашье үнинэй хэрэглэгдэнэ. Бүри үнгэрһэн зуун жэлэй 60-аад онуудта Россин хуулита документнүүд соо Хойто Америкэдэхи Россин урданай эзэлүүрийн газарнуудые (Алеутска ба Хойто Курилын аралнууд, Аляска ба Хойто Калифорни) тэмдэглэхын тула эдэ үгэнүүд хэрэглэгдэдэг байһан.

— Дж. Кукай экспедици юугээрээ һонирхолтой гээшэб?

— Джеймс Кукай экспедици Аляскын картые зохёон хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байха юм. Тиин капитан өөрөө Берингын аша габьяануудые үндэрөөр сэгнэжэ, Азиин болон Америкын хоорондохи хоолойе, мүн Аляскын баруун-урда эрьеын тохойе тэрэнэй нэрээр нэрлэһэн ха юм. 1778 оной октябрьда Англиин онгосо дээрэ ородой далайн аяншан-штурман Г. Измайловтай Кук хани ёһоной оршон байдалда уулзаһан юм.

— Ородой баледтэ зорюулагдаһан монетэнүүдые СССР-эй Госбанк дахин гаргаба...?

— Тиигээ, эдэ монетэнүүд хэдэн жэл гаргагдаха юм. Нёдондо жэлэй ноябрьда түрүүшын монетэ гаргагдажа, бүхы дэлхэй дээрэхи коллекционернүүд ехэ һонирхон тэрэниие хүлеэн абаа һэн.

Энэ удаа хоёр янзын монетэнүүд гаргагдаха: 10 түхэригэй (үнэтэ шухаг металлынь—15,55 грамм), мүн 25 түхэригэй — (31,1 грамм).

— Гаргагдаһан монетэнүүдэй ямар хубинь совет коллекционернүүдтэ хүртэхэ болоноб?

— Энээнэй урда тээ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, үнэтэ шухаг металлаар монетэнүүдые гаргажа худалдаха программа гүрэнэй һанда гадаадын валюта нэмэлтэ оруулха зорилготой гээшэ. Тиигэбэшье монетэнүүдэй 10 хүрэтэр процентнь совет коллекционернүүдтэ худалдагдаха юм.

— Шэнэ монетэнүүдэй сэнгүүд ямар байхаб?

— Үнэтэ шухаг металлнуудай дотоодын сэнгүүдэй үндэһөөр тэрэ тогтоогдохо. Платина монетын сэн (15,55 грамм сэбэр платина) рознично сэн — 2800 түхэриг, мүнгэн (31,1 грамм сэбэр мүнгэн)—200, палладин монетэ (31,1 грамм сэбэр палладин) — 1600 түхэриг.

Ородой баледтэ зорюулагдаһан монетэнүүдэй рознично сэнгүүд иимэ байха: «пруф» шанарай монетэнүүд (31,1 грамм сэбэр палладин) — 1600 түхэриг, «бриллиант анциркулейтед» шанарай (31,1 грамм сэбэр палладин) — 1570 түхэриг. «бриллиант анциркулейтед» шанарай монетэ (15,55 грамм сэбэр палладин) — 770 түхэриг.

Хүн ба үе саг

МЭДЭЭЖЭ ХУБИСХАЛШЫН ДУРАСХААЛДА

Э.-Д. Ринчиногой жаса байгуулагдаба

Элбэг-Доржи Ринчино тушаа түүхын үнэн зүб байдал һэргээхэ гэһэн һайн дуранай бүлэгэй заседани болобо.

Э.-Д. Ринчино тушаа түүхын үнэн зүб байдал һэргээхэ сагынь нилээд унжагайранхай гэжэ мэдээсэл хэһэн тус бүлэгэй үүсхэлшэдэй нэгэн, түүхын эрдэмэй кандидат С. Б. Очиров тэмдэглэбэ. Тэрэнэй һамган Мария Никифоровнагай оролдолгоор бүри 1961—1962 онуудта Э.-Д. Ринчиногой нэрэ хамалганда орогшод сооһоо Буряад орондо эгээл түрүүлэн сагааруулагдаһан байна. 90 наһа хүрэһэн Мария Никифоровна мүнөө Мурманск хотодо ажаһуудаг. Э.-Д. Ринчиногой бэшэһэн 40 зохёол, статьянууд олдонхой юм. Тэдэнэй 30 гаранинь манай мэдэлдэ оронхой. Нэгэ хэды шэнжэлэгшэдһээ гадна республика соо тэдэниие хэншье мэдэхэгүй.

Түрүүшынхеэ 15-тайдаа Э.-Д. Ринчино Баргажанда нюуса үүрэй хэшээлдэ хабаадалсаһан байна. 17-тойдоо Верхнеудинскын социал-демократическа үүртэ ябажа захалаад, 18-тайдаа 1906 ондо Верхнеудинскын социал-демократическа эмхидэ ороо һэн. Хожомынь Троицкосавск, тэндэһээ Томск ошохо баатай болоһон юм. Ябаһан лэ газартаа революционернүүдтэй холбоо тогтоодог байгаа. Удаань Петербургын университедэй юридическэ факультедтэ ороо бэлэй. 1914 ондо худалдаа наймаанай-промышленна жэл бүриин хэблэлэй органдо Бато-Далай Очировой ажал ябуулга тухай статья толилуулаа һэн. 1915—1916 онуудта экономическа байдал шэнжэлхэ экспедициин бүридэлдэ Монгол орон ошоһон байна. Хожомойшье жэлнүүдтэ тэрэнэй бэшэһэн шэнжэлхы статьянууд элдэб газетэ, журналнуудта хэдо гаража байгаа. Февралиин революциин һүүлээр Шэтэдэ, Верхнеудинскдэ, Галуута-Нуурай дасанда үнгэрһэн бүгэдэ Буряадай хуралдаануудта хабаадаа һэн.

1917 оной хабар Э.-Д. Ринчино М. Н. Богданов түрүүтэй Буряадай национальна комитедтэ ороһон байна. Гэбэшье тэрэ үеын документнүүд архивуудта тон хомор. Буряадай национальна комитет революционно-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй органдо байгаа гэһэн 1989 оной октябрь соо Буряадай эрдэмэй түбтэ болоһон түүхэшэдэй зүблөөн дээрэ хэһэн элидхэл соо профессор Б. Б. Батуев түрүүшынхеэ тобшолоо бэлэй.

Асуудал: Ринчиногой революционно ажал ябуулга большевигүүдтэй, Ленинтэй хэр холбоотой байгааб?

С. Б. Очиров: Э.-Д. Ринчино 1908 ондо социал-демократическэ эмхидэ ороһон аад, 1908 ондо гараа юм. 1917 оной апрель соо эсэр-максималистнуудтай хамтараад, 1918 ондо гараа. 1921 онһоо 1925 он болотор МНРП-гэй гэшүүн, МНР-эй Реввоенсоведэй түрүүлэгшэ байгаа. 1925 ондо Москвагаа буцаад, 1927 ондо Зүүн зүгэй ажалшадай коммунис университедэй доцент болоо. 1930 ондо ВКП(б)-гэй гэшүүндэ кандидадаар ороо һэн. Гушаад онуудта партиин зэргэнүүдэй шалгалта дээрэ дээрэһээ болодог байгаа. Тиимэһээ 1938 ондо тушаагдатараа тэрэ партиин гэшүүндэ абтаагүй ябаа юм.

Энэ суглаан дээрэ Э.-Д. Ринчино тухай ямаршьеб тобшолол хэхэнь бэрхэтэй. Юундэб гэхэдэ, тэрээн тушаа материалнууд үгы, юушье шэнжэлэгдээгүй. Тиимэһээ хооһоор үгэ буляалдажа байхын орондо Э.-Д. Ринчиногой ажал ябуулгын бүхы шатануудые нэн түрүүн һайнса шэнжэлхэ хэрэгтэй гэжэ Эб найрамдал хамгаалгын Буряадай республиканска комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Базаров һанамжалаа.

— Би түүхэшэн бэшэб. Гэбэшье Э.-Д. Ринчиногой ажал ябуулгаар һонирходогби,— гэжэ хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ж. С. Сажинов хэлэбэ. —һүүлэй үедэ тэрээн тушаа үгэ буляалдаата шэглэлтэй хэдэн статья буряад, ород хэлэнүүд дээрэ гараа. Тэндэ хоёр революцин, граждан дайнай үедэ, МНР-тэ Ринчиногой ажал ябуулга тухай хэлэгдээ. Гэбэшье ямар үзэл бодолтойгоор революционно ажал ябуулгынгаа эхин шатада ерэһэниинь хүсэд элирүүлэгдээгүй. Түрүүшынь зохёолнууд сооһоонь би энээн тушаа зарим тэды ойлгосотой болооб. Нэн түрүүн тэрэ түрэл арадаа һүнэн хосоролгоһоо абарха гэжэ зоригжоһон байна. Сибириин олон бусэ түрэлтэн хосороо, али үгы һаа, хосорхо түйлда хүрэнхэй гэжэ бүри 1910 ондо Э.-Д. Ринчино, сэдьхэлээ ехэтэ хүдэлэн, бэшэһэн байдаг. Буряадшье арад аюулай эрмэгтэ дүтэлэнхэй. Хэсүү байдалда оробошье, урда үедэ агууехэ байһан арад һэргэн хүгжэхэ бэзэ гэжэ тэрэ этигэдэг һэн. Тиихын тула арад зоноо гэгээрүүлхэ хэрэгтэй. Буддын шажанһаа ганса мүргэлэйнь ёһололнуудые бэшэ, харин оюун ухаан, һэшхэл бодолойнь дээжые халмажа абаха. Баруун оронуудай эрдэм ухаанай түйлалтануудые шудалжа, бодото байдалда нэбтэрүүлхэ. Хуушан монгол үзэг бэшэгые зоной үдэр бүри хэрэглэдэг хэлэндэ дүтэлүүлхэ.

Үндэһэн соёлой талаар Ринчиногой һанал бодолнууд мүнөөшье шухала байһаар. Харин гушаад онуудта «ёһотой большевигүүд» гэжэ өөрыгөө тоолодог хүнүүд тэрэниие национализм номноно гэжэ гэмнэһэн юм. Тэрэ гэмнэлгэнь үндэһэгүй байгаа гэһэн тобшолол мүнөө эрдэмтэд хэнэ. Нэрэ, дурасхаалыень яагаад мүнхэлхэ тухай һайса хөөрэлдэжэ үзэхэ уялгатайбди—гэжэ Ж. С. Сажинов уряалба.

«Панмонголизмын хүдэлөөн» гэжэ урдань нэрлэгдэдэг байһан үзэгдэлые шэнээр сэгнэхэ хэрэгтэй болоһон тухай түүхын эрдэмэй кандидат Г. Н. Заятуев хэлэбэ. Коммунистнуудай зүбшөөлөөр Э.-Д. Ринчино энэ хүдэлөөндэ хабаадалсаа бшуу. Үнэндөө энэ үзэгдэл панмонголизмын хүдэлөөн бэшэ, харин монгол угсаата арадуудай сүлөөрүүлгын хүдэлөөнэй, сагайнгаа эрхэдэ тааралдаһан нэгэ түхэл янза байгаа юм. Э.-Д. Ринчино хүгжэлтэ түгэс хүн байһан гэшэ. Зарим үедэ коммунистнуудыешье зүб мүртэнь залан оруулдаг һэн. Буряад-монголнуудай автономи тухай асуудалые зүбшэн хэлсэһэн ВКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой заседанида тэрэ хабаадалсажа, Ленинда өөрынгөө бэшэһэн статья дамжуулһан байдаг. Юрэнхыдөө, буряадуудай автономи тухай Ленинэй бэлдэһэн Политбюрогой тогтоолые һайса шэнжэлхэ хэрэгтэй. Би энэ асуудал шэнжэлдэг хүм, энээн тухай статья бэлдэжэ байнхайб. Хубилган шэнэдхэлгын сагта тэрэниие толилхо гэжэ найдагшаб гэжэ Г. Н. Заятуев мэдүүлбэ.

Буряадай элитэ эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад байһан Ринчин Номтоев, Галсан Гомбоев, Доржи Банзаров, Петр Бадмаев, Санжижап Цыбиктаров болон бусадай наһанай зам, зохёолнуудые шэнжэлжэ, тэдээн тухай хүн зондо үргэнөөр мэдээсэхэ, хөөрэхэ хэрэгтэй гэжэ түүхын эрдэмэй доктор Ш. Б. Чимитдоржиев онсолон зааба. Э.-Д. Ринчино — тэдэнэй нэгэн. «Буряад үнэн», «Молодежь Бурятии» газетэнүүд эдэ нүхэд тухай мэдээсэл дэлгэрүүлхэ талаар ехэ юумэ хэдэг. Э.-Д. Ринчино тушаа түүхын үнэн зүб байдал һэргээхэ гэһэн тус бүлэгэй хүдэлмэриие дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ эрдэмтэ тобшолбо.

Бүри дайнай урда тээ Э.-Д. Ринчиногой ажал ябуулгые шэнжэлжэ захалһан хүм гэжэ түүхын эрдэмэй кандидат Б. Д. Цибиков мэдээсээ. Тэрэ үедэ бидэ булта тэрэниие «арадай дайсан» гэжэ үнэншэдэг байгаабди. Минии диссертацишье иимэ элишэлхы шэглэлтэй байгаа. Хожомоо энэ темээ бүри гүнзэгыгөөр үзэхэдөө, анханайнгаа хараа бодолой буруу байһые ойлгоо һэм.

Саашань Б. Д. Цибиков «панмонгольско хүдэлөөндэ» Ринчиногой хабаадалга тухай хөөрэхэдөө, большевигүүдэй даабаряар тэрээндэ оролсоо юм гэжэ баталба. Энээн тушаа большевигүүдэй хоёр түлөөлэгшэдэй гэршэлгэнүүд бии. Тиигээдшье панмонгольско правительствада ороһон Баярта Вампилон, доктор Жабэ Семеново эсэргүүсэхын тула али бүхы оролдолго гаргадаг байгаа. Мүн өөрөө Э.-Д. Ринчино 1918 оной хабар, зун Лазогой, Шиловэй отрядуудтай холбоо тогтоожо, гартаа буу зэбсэг барижа эсэргүүсээ һэн. Бүри һүүлээрнь Верхнеудинскдэ, Шэтэдэ болоһон бүгэдэ буряадуудай съезднүүдэй үедэ тэрэ семеновтондо тушаагдаһан байна. Тиимэһээ Бурнацкомдо ламанар, нюдарган баяшуулай тала баригшад ороо гэһэн хараа бодолые би буруушаадагби гэжэ Б. Д. Цибиков хэлэбэ.

«Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаев Э.-Д. Ринчино тухай профессор Б. Б. Батуевай статьягай яагаад толилогдоһон тухай хөөрэбэ. Ушарынь гэхэдэ, тэрэниие толилолго урда тээнь дээрэһээ таһа хоригдоһон байгаа бшуу. Харин Түбэй партийна архивта Ринчино тушаа эльгээгдэһэн асуултада һайн харюунууд ерээ һэн. Тиимэһээ дурсагдаһан статья хэблэһэмнай зүб байба. ВКП(б)-гэй Политбюрогой заседанида тэрэнэй хабаадалга тухай статья бэлдээ һаа, болохо байгаа. «Панмонгольско хүдэлөөн» тушаа дэлгэрэнгы статья хэрэгтэй һэн хаш. Юундэб гэхэдэ, гушаад онуудай хамалганай үедэ хэды олон хүнүүд ямаршье үндэһэгүйгөөр «панмонголист» гэжэ гэмнэгдэһэн ушараар толгойгоороо ошоһон гээшэб! Хардалга мүрдэлгэдэ орогшодой хэрэгүүдые сагааруулдаг комиссиин гэшүүн һэн тула иимэ олон ушарнуудтай дайралдаһан байхаб.

Түгэсхэлдэнь Э.-Д. Ринчино тушаа түүхын үнэн зүб байдал һэргээхэ һайн дуранай бүлэгэй бүридэл баталагдажа, Ринчиногой жаса байгуулха тухай тогтоол һайшаагдаа. Баргажанай, Хурамхаанай районуудай зарим ажахынууд тэрээндэ мүнгэ оруулжа захаланхай. Мэдээжэ революционерэй нэрые яагаад мүнхэлхэ тухай, зохёолнуудыень ном болгожо гаргаха тухай өөһэдынгөө дурадхалнуудые һайн дуранай бүлэг бэлдэжэ, олониитын үзэмжэдэ табиха хараатай.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ,
манай корр.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТУСХАЙ БАЯР ЁҺОЛОЛ

САН-ХОСЕ. Коста-Рикын шэнэ 32-дохи президент Рафаэль Анхель Кальдероной тушаалда оролгын тусхай баяр ёһолол ороной ниислэл хотодохи футболой түбэй стадион дээрэ болобо. Хүн зон стадионой трибунануудта олоороо суглараһан байгаа. Элдэб оронуудай правительствануудай делегацинууд, тэрэ тоодо СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо совет хүтэлбэриин тусхай түлөөлэгшэ В. Г. Комплектов түрүүтэй СССР-эй делегаци энэ баяр ёһололдо хабаадаа.

Заншалай ёһоор гүрэнэй толгойлогшоһоо буужа байһан Оскар Ариас президентын зэсэгай һүлдэ болохо хүхэ-сагаан-улаан лентэ үг залгамжалагшадаа барюулба.

Рафаэль Кальдерон түрүүшынгээ тусхай үгэ хэлэхэдээ, национальна эблэрэлгын, демократиин политика бэелүүлхые, Түбэй Америкэдэ нютагай хүгжэлтын түлөө, амгалан тайбан байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэхые найдуулһан байгаа.

1990 оной февралиин 4-дэ болоһон һунгалта дээрэ социал-христианска нэгэдэлэй партиһаа гүрэнэй дээдын тушаалда 41 наһатай Р. Кальдерон һунгагдаа һэн. Оронойнгоо гадаадын үри шэрние усадхахаб, угытэй ядуу хүн зониие гэр байраар хангахаб гэжэ тэрэ һунгалтын урда тээхи программа соогоо һунгагшадтаа найдуулба. Урда тээнь Р. Кальдерон Коста-Рикын урдын правительствануудай нэгэндэ гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаа эзэлһэн байгаа. Тэрэнэй эсэгэ — мүн лэ Рафаэль Анхель Кальдерон 1940—1944 онуудта Коста-Рикын президент байһан юм.

«НИИТЫН ЕРЭЭДҮЙН АША ТУҺАДА»

БЕРГЕН. «Ниитын ерээдүйн аша туһада» гэһэн оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалха уласхоорондын хуралдаан Норвегиин Берген хотодо нээгдэбэ. Европын 34 ороной болон Хойто Америкын элитэ ехэ эрдэмтэд, байгаали шэнжэлэгшэд, политигууд, худалдаа наймаанай бүлэгүүдэй ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана. Уулзалгада хабаадагшад, тэрэ тоодо СССР-эй делегаци байгаалиие хамгаалгын үргэн ехэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ, хамтын шиидхэбэринүүдые абаха харгы замуудые бэдэрхэ байна.

Норвегиин премьер-министр Ян Пер Сюсе хуралдаае нээхэдээ, оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалгын асуудалнууд үдэрһөө үдэртэ улам шухала удха шанартай боложо байна гэжэ мэдүүлээ. Тиимэһээ дэлхэйн олониитын үгэеэ ойлголсоһон ябуулганууды бэелүүлхэ зэргэтэй. Оршон тойронхи байгаалиин ба хүгжэлтын талаар 1992 ондо Бразилида болохо ООН-ой конференцидэ экологическа үргэн ехэ асуудалнуудые хамтаараа шиидхэхэ гээшэ уулзалгада хабаадагшадай урда табигдаһан гол зорилго болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

ЮРЭНХЫ ХӨӨРЭЛДӨӨН ДҮҮРЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар ООН-ой комиссиин сессидэ хабаадагшад совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй болохоёо байгаа уулзалгада гол анхаралаа хандуулаа. Сесси дээрэ юрэнхы хөөрэлдөөн дүүрэбэ.

Совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй ямар байдалтай байһаниинь бүхы уласхоорондын харилсаанай шэнжые тодорхойлно гэжэ Болгариин түлөөлэгшэ Бойко Тарабанов мэдүүлбэ. М. С. Горбачев болон Дж. Бушай хоорондо болохоёо байһан уулзалга буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар шухала хэлсээнүүдые батални, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооха талаар саашадаа алхам хэхэ харгы гаргажа үгэхэ арга олгохо байна гэжэ бидэ найданабди.

Энхэ тайбанай түлөө

НЬЮ-ЙОРК. Сальвадорой правительствын ба Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ национальна сүлөөрэлгын фронтын хоорондо сэхэ хөөрэлдөөнүүд майн 16-да Венесуэлдэ эхилхэ юм гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь Хавьер Перес де Куэльярэй үмэнэһөө эндэ соносхогдобо.

Түбэй Америкэдэ амгалан тайбан байдал тогтоохо талаар ООН-ой Генеральна секретариин хубиин түлөөлэгшэ Альваро де Сото хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаха юм.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

СЭРЭГШЭН, КОНСТРУКТОР

Анхаран шэртыт: кульманай дэргэдэ ажал хэжэ байhан буурал сагаан толгойтой наhатай хүнэй дүрэ шарай. Үндэр ехэ 75 наhа эдлэhэн үбгэд республикада олон ха юм даа. Тиигэбэшье хурсаар шобхологдоhон карандаш, циркуль, лекало гартаа барижа, гүнзэгы удхатай проектнүүдые бүтээжэ байдаг конструкторнууд үндэр наhатайшуулай дунда үсөөн гэхэдэ, алдуу болохогүй.

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой эстетикын инженер-конструктор Андрей Иванович Мартыненко тухай нэгэ хэды үгэ хэлэхэ дуран намда хүрэнэ.

Дүшэн табан жэл дайгүйгөөр амгалан тэнюун ажаhуухадаа, үнгэрhэн тулалдаануудай хатуу шэрүүн үе хаhа тухай буурал сагаан толгойтой фронтовигуудhаа асуужа, hанаандаа хадуужа абаха уялгатайбди. Дальбараа мэтэ наhандаа тэнжэжэ байhан багашуулайшье, улаан бургааhандал ургажа ябаhан залуушуулайшье, hаншаг толгойгоо үлэ мэдэг сайhан дунда наhатай эрхэтэдэйшье hонорто дайн тухай үгэ дуулдажа байха ёhотой.

Айхабтар ехэ хатуу байлдаануудай, огторгойдо хүрэмэ түймэр утаанай мушхарhан, олон мянган үхэлтэ бомбонуудай, аюулта минэнүүдэй тэhэрhэн, hомонуудай шууяhан газарhаа — дайнай полиhоо амиды мэндэ ерэhэн Андрей Ивановичай ажалай кабинет соонь hая уулзажа хөөрэлдөө, дүрэ зурагыень буулгаа hэмди.

Андрей Иванович Мартыненко Житомирско областиин Староново. тосхондо 1914 оной августын 18-да түрэhэн намтартай. Тэрэ Киевэй индустриальна техникум дүүргэhэнэй hүүлдэ 1939 он болотор Эрхүүгэй областиин «Востоксибэлемент» гэжэ заводто ажаллаа, hүүлдэнь Ленинградай политехническэ институтда, hуража байhаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайндэ мордоhон юм.

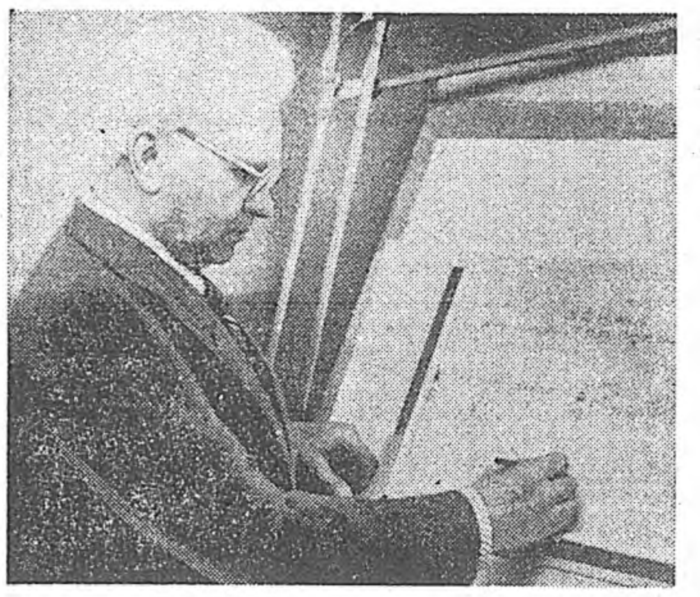
1942 оной август hарада 57-дохи армиин 39-дэхи миномётно полкын холбооной ротын бүридэлдэ Харьков шадар дайнда оролсоо. Волчанск хото сүлөөлэлгын байлдаанда шалгаржа, «Дайшалхы габьяагай түлөө» медаляар шагнагдаhан алдартай бэлэй. Сержант гэhэн сэрэгэй нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, взводой командираар томилогдоhон байна. Саашадаа, 1941 оной декабрь hарада, Касторное гэжэ станциин дэргэдэ болоhон байлдаанда эдэбхитэй холбоо хангахаhаа гадна өөрөө олон дайсаниие хюдалсаа. hомондо дайрагдажа шархатаhан ротын командирай үүргэ баатарлигаар дүүргэhэнэй түлөө Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаhан байна. 1942 оной февраль hарада Белгородско областиин Чернянка гэжэ станциие хамгаалгын байлдаанда хабаадалсаа. Тэнгэриhээ буужа ерэhэн дайсанай хэhэг десант дайшалхы нүхэдтэйгөө суг хюдажа, Улаан Одоной орденоор шагнагдаhан юм.

1942 оной августын hүүлшын үдэрнүүдтэ Андрей Иванович Семилуки гэжэ хото шадар авиационно ехэ добтолгодо орожо, шархатан гэмэлтээ. hүүлдэнь Шэтын областиин Антипиха станцида тогтоhон госпитальдо 1943 оной март hара болотор эмшэлгэдэ байhан юм.

Зүгөөр А. И. Мартыненкын дайнда хабаадаhан намтар иигээд дүүрээ бэшэ.

Хабаровск хотодо сэрэгэй хэлхеэ холбооной талаар дүй дүршэлөө дээшэлүүлhэнэйнгээ удаа Забайкальска округой штабта албаяа үргэлжэлүүлжэ, Хинган, Чанчунь, Мукден хотонуудые дайлан абалгын байлдаанда хабаадаа бэлэй. Бухыдөө Андрей Ивановичай габьяа дайшалхы 4 орденоор, 8 медаляар тэмдэглэгдэнхэй. Сэрэгэйнь албан үшөө гурбан жэлдэ Забайкальск округой штабта үргэлжэлhэн байна.

Тэрэ 1948 ондо амгалан ажалдаа бусаа. Улаан-Үдэ хотын С. М. Кировэй нэрэмжэтэ артельдэ ажалаа технологоор эхилжэ, директорэй тушаал эзэлтэрээ ургаhан байха. Саашадаа А. И. Мартыненко 1961 онhоо мүнөө хүрэтэр «Теплоприбор» заводто хүдэлжэ байхадаа, цехэй начальник, директорэй орлогшошье ябаа. hүүлэй хэдэн жэлэй хугасаа соо заводто эстетикын талаар ехэ хубитаяа оруулжа байдаг. Нэгэ hонирхолтой тэдорхойлго. Урин нарин шадабаритай hэн тула РСФСР-эй арадай уран зурааша А. И. Тиминтэй суг Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай байшангай орой дээрэхи hүлдэ-тэмдэг бүтээлгэдэ хабаадалсаhан байна. Дайнhаа бусаагүй сэрэгшэдтэ заводоймнай газаа бодхоогдоhон хүшөөгэй авторынь юм. Мүн лэ Андрей Иванович шэнэ корпусой досоо тала гоёон шэмэглэhэн байдаг.

А. И. Мартыненко дэлгэр hайхан сэдьхэлтэй хүн. Хэдэн жэлэй саана болоhон нэгэ ушар hанаандам ороно. 1986 оной декабрь hарада болоhон зүблөөн дээрэ Андрей Иванович «Уhанда ороhон хүниие абарhанай түлөө» гэhэн медаляар шагнагдаhан юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, ехээр үерлэhэн Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеэр гэшхэлжэ ябахадань, гэнтэ хажуудань оог хашхараан дуулдаба. Булта зон бахарданхай хэбэртэй. Аяар 70 метр холо Сэлэнгэ мүрэнэй тэг дунда хоёр хүнэй арбаганалдан шэнгэжэ байhые ойлгожо, өөр тухайгаа халташье бодонгүй, уhа руу hүрэжэ ороhон юм. Иигэжэ хоёр хүбүүдые абараа. Уhанай нүгөө эрьедэ тэдэниие шэрэжэ гаргаад, түрүүшын туhаламжа хүргэбэ. Тиин зоной гүйлдэжэ ерэхэдэ, хэндэшье нэрэ обогоо хэлэнгүй, гэртээ ябашаhан байгаа. Энээнhээ боложо энэ медаль ээзэ хожомдожо олоо hэн.

«Агуу барилгада,
Ажалай магнайда ябалсааб,
Ороhон дайсанhаа
Ороноо хамгаалан
жагсалсааб.
Орондоо үргэгдөөб,
Орден, медальдаш хүртөөб.
Далан долоо,
Дараhан үндэр наhандаа,
Далан ойень
Дахин баяртай
угталсааб.
Дураа мэдүүлнэб,
Дуугаа үргэнэб тандаа», — гэжэ Социалис Ажалай Герой, ная наhаяа hая хүрэhэн Буряадай арадай поэт Цокто Номтоев «Дуугаа үргэнэб орондоо» гэhэн шүлэг соогоо бэшээ hэн. Эдэ мүрнүүд Андрей Ивановичи Мартыненкэдэ баhал хамаатай.

Б. АРТУГАЕВ,
хүдэлмэрилшэн бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. И. Мартыненко.

ВЕТЕРАНУУД БЭЛИГЭЭ ХАРУУЛБА

Ага нютагайхид Агуу Илалтын 45 жэлэй ойдо зорюулжа, элдэб хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэбэ. Жэшээлхэдэ, ажалай болон дайнай ветерануудай хоорондо үнгэргэгдэhэн уран бэлигтэнэй харалга эдэ хэмжээ ябуулганууд сооhоо онсо hуури эзэлнэ. Түрүүлэн уран бэлигтэнэй иимэ харалга районуудта үнгэргэгдэжэ, тэндэ шангай hууринуудые эзэлhэн коллективүүд окружной мүрысөөндэ хабаадалсажа, хоёр үдэрэй туршада хаба шадалаа харуулбад.

Харалгын гуримай ёhоор, энэ хэмжээ ябуулгада 50-hаа доошо наhанай зон хабаадалсаха эрхэгүй байгаа. Тиимэhээ hаншаг сагаан абгайнар, эжынэр, төөдэй, таабайнар Соёлой ордонгой тайзан дээрэ гаража, уран гоёор шүлэг, дуу, хатар гүйсэдхэжэ, залуугайнгаа зали ошые алдаагүй байhанаа гэршэлбэд. Илангаяа эдэнэр буряад арадайнгаа ёhо заншал, түрэл нютагайнгаа түүхэ мэдэхэ талаар ургажа ябаhан залуу үетэндэ угаа hайн жэшээ харуулба. Ага тосхоной уран бэлигтэнэй эдэбхитэй гэшүүн, округой элүүрые хамгаалгын органуудай ветеран Базаргүрэ Цынгуев энэ талаар hургаал абамаар hайн hайхан заабари заршам арадай аман үгын хүсөөр сугларагшадта хэлэжэ үгөө. Мүн Зугаалай нютагай, далан наhанай дабаае гаталhан Нимаосор Жапов матрос хатар ямаршье залуу хүнhөө дутуугүй гоё hайханаар гүйсэдхэжэ, сугларагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Олон аша, гушанарай аха заханар болоhон Табтаанай нютагай Долгор Найданова, Валентина Жамсоева, Цыбжит Балдоржиева гэгшэд дуу дуулахадаа, hайхан хоолойгоо мэдүүлжэ, зугаа нааданда дуратай байhанаа гэршэлбэд. Зугаалай нютагай Сэндэмэ Балхарова, Могойто тосхоной Геннадий Агеев, Согто-Хангил нютагай Бүтид-Ханда Цыренжапова, Баяндэлгэр Дашиев, Тугшан нютагай Нина Размахнина, Бүтид Цэдашиева, Абрам Гончиков, Абрам Дугарнимаев, Ага тосхоной Юрий Лхамаев, Долгор Аюшиев, Догой нютагай Цырендаша Бороев, Субади Цыдымеева болон бусад нүхэд оюун бэлигээрээ энэ харалгада онсо шалгарбад.

Юрэнхыдөө согсолон хэлэхэдэ, Ага нютагнай бэлигтэй зоноор олон даа. Дуу дуулахадаашье ёохор хатархадаашье, буряад наадануудаа эмхидхэхэдээшье, эди шэди харуулхадаашье, зүжэгтэ наадахадаашье хэн хэндээшье мүхөөгөө үгтэхөөр бэшэ зоной нютаг нютагта олон байhые дайнай болон ажалай ветерануудай окружной харалга гэршэлбэ.

Энэ хөөрөөнэйнгөө үргэлжэлдэ тус харалгада ямар нютагуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалсаhан тухай мэдээсэхэ хүсэл бии. Тодорхойлбол, А-а тосхоной, Урда-Агын, Согто-Хангилай, Дульдарга hууринай, Тугшанай, Табтаанайн, Догойн, Могойто тосхоной, Зугаалайн уран бэлигтэн округойнгоо соёлой байшан соо хаба шадалаа харуулаа юм. Харалгада хабаадалсагшадай хаба шадалые, уран бэлигые элирүүлхэ ёhотой жюри үндэр наhата ахайнар, абгайнараа нэгыень нүгөөдэhөөнь илгахаяа аягүйрхөө юм гү, али ондоошье шалтагаантай байжа болоо. Зүгөөр, харалгын дүн согсолходоо, хабаадалсаhан бүхы юhэн коллективүүдтэ «лауреат» гэhэн үндэр нэрэ зэргэ олгожо, олон зониие дипломуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр урмашуулбад. Гадна эндэ хабаадалсаhан бүхы гэшүүдтэ округой соёлой таhагай зүгhөө баярай бэшэг барюулагдаа.

Гэбэшье минии hанахада, эдэ юhэн коллективүүд соо
тусгаар бэлэдхэлтэй
онсо hайханаар б
барияа харуулhан
бии. Нэн түрүүн
гын районой Тугш
ветерануудай колл
тан сооhоо hайн
байhаараа илгарба
хеэр, энэ нютагhаа
олон зон хабаадаж
сагай туршада
нэй ашаар тэдэнэй
концертнэ программ
шэглэлтэй, удха түгэл
хурса. Тугшанайхид
найнь хубсаhан
hайханаар оёгдоhон
дэглэмээр.

Энэл районой Табт
тагай ветерануудай
гоё hайхан концерт
радхажа, суглараг
луун анхаралда
хэдэ. Зугаалайн, Дог
то-Хангилай уран б
ралгада hайн бэлэд
жэ, сугларагшадые
хужарлуулба. Юрэн
Илалтын 45 жэлэй
рюулжа, ажалай бол
ветерануудай хоорон
гэгдэhэн уран бэлиг
хэмжээ ябуулга Аг
соёлой ажабайдал
ушар болобо гэжэ
хин тэмдэглэмээр.

Б. ГАРМА

«НЮТАГАЙ УРДАНАЙ НЭРЭ hЭРГЭЭХЭ» ГЭhЭН СТАТЬЯ ТУШАА

ОЛОН-ШЭБЭР — 1859 ОНДО

Түгнэ голой эхин шадар Олон-Шэбэр гэжэ нэрэтэй анханай нютаг байhан юм. Тэндэ шулуун нүүрhэнэй хэбтэшын олдоходо, шэнэ hуурин баригдажа, Сагаан-Нуур гэжэ hанаанда таарамжагүй нэрэ үгтөө. Урданайнь Олон-Шэбэр нэрые hэргээхэ байгаа гэжэ Хүсөөтэ нютагай дайнай ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ Е. Нимаев «Буряад үнэн» газетэдэ (апрелиин 7-до) бэшээ.

Өөрынгөө зүгhөө нүхэр Е. Нимаевай hанамжые бүри мүhэн дэмжэхэ зуураа, **100 гаран жэлэй саана Олон-Шэбэр нютаг ямар байгааб** гэжэ hонирхожо, гүрэнэй архивта оробоб.

Тэндэхи баримтада хандая (фонд 8-дахи, опись 2/118). Эндэ Батанай эсэгынхид 41 эрэ, 83 эмэ зон; хамта дээрээ адуунай толгой — 78, үхэр — 312, хонин ба ямаан — 250, 45 десятина таряа таридаг — иимэрхүү байгаа. Тиихэдэ мүн тэндэ Баруун Хүбдүүд эсэгынхид 9 эрэ, 10 эхэнэр дүүшэ, зөөри гэхэдэ: адуун — 16, үхэр — 35, хони ямаан — 50 толгой, 16 десятина газарта таряа таридаг байгаа.

Энэмнай 1859 оной мэдээнhээ абтаа. **Дээрэ хэлэгдэhэн хэрэг шиидхэхэдэ, тус баримта туhа хүргэхэ бэзэ гэжэ найданаб.**

М. ДУГАРОВ,
дайнай ба ажалай ветеран.

Манай бага наhанай үедэ, тусгаарлан хэлэхэдэ, 19
онуудай үеэр үбгэд хүгшэдэй, залуушуулай болон
ын хүүгэдэй дундахи харилсаан түрэл буряад хэлэ
хөөрэлдэхэ, дуугаа дуулаха, үльгэр домог онтохо
таабари таалсаха гэхэ мэтээр болодог гээшэ hэн.
тай жэшээлжэ үзэхэдэмни, hанаандамни ехэ элэ
наар дурсагдан hанагдадаг.

Минии эхэ эсэгэ хоёр 40-өөд наhатайдаа намай
абаhан байдаг. Намдаа хэды hайхан, энэрхы сэдьхэ
дадагыень hанажал ябадаг агшаб. Эрхэшэгээр өөд
hон хадаа али оло тоомоо таhэрха гү, али өөрыгөө

Арадай ёhо заншал

ЭЛИНСЭГЭЙМНАЙ hУРГААЛ

ри харуулдаг hэн бэзэб. Ямаршьеб үедэ
намайе хатуу шэрүүнээр хараадагыень hанагшагүй
могхон тонхолагхан бү тиигэ, болохогүй гүб
лэ үгэ хэлэдэг hэн. Манайда олон хүүгэд сугларжа
шэдэжэ, шагай шүүрдэжэ, мори урилдаалгажа
hэмди.

Хэршье шууялдаа, арсалдаашье hаа, уйгарлажа,
үгэ хэлэлсэhэнээ hанадаггүйб. Эхэ эсэгэмни муу үг
гүй hэн. Буряад хэлэн дээрэ хараалай үгэнүүд гэшэ
балнай хэлэхээ хэмшээрхэдэг, сээрлэдэг, тэрэ зан
гэдээ бага наhанhаань hургадаг байhан гээшэ.

Зарим эма зэдархай, үнгэ hэшхэлгүй зоной архи
тоод, алахам, сохихом гү, али ородоор ямар нэг
үгэ хэлээ hаа, үбгэд, хүгшэд ехэл дурагүй байха —
дуури — аюулай эхин» — гээд лэ бурханаа дурсаад
болюулхаяа hэдэгшэ бэлэйл. Мэдэрэлтэй залуу зон
хадаа, үбгэд хүгшэдэй хориходо, урдаhаань үhэрэжэ
гороод, хүлисэл гуйгаад, ямаршье hоггуу hаа, өөр
зайлахые оролдогшо бэлэй.

Мүнөө үеын залуушуул ямар обществодо хүмүүжэ
рэл обществынгоо нүлөөн доро орожо, элдэб муу
абари зан гаргаха, эшэхэ гайхахые мэдэхэгүй, аха
нойнгоо хажууда архи тамхи ууха, татаха, хэрүүл
уйтарлаха, аманай алдуури, үгэнүүдые дуран зоро
хашхаржа, дороhоо үдэжэ ябаhан хүүгэдтээ жэшээ
жа, ямаршье хорюулгүй болошоhон үе сагаа гэршэ
гү?

Наhатай зон талын залуу хүндэ hургаал хэлэжэ
шадаха аргагүй болоо ха юм. Юуб гэхэдэ, өөрөө
жа сохюулшахаш. Хуулиин зүгhөө ямаршье үйл
дээрэhээ бээ хараад лэ ябаhан дээрэ болошоо.
муу муухай жаяг заршамтай эрид тэмсэхэ арга
анханайнгаа буряад угсаатанайнгаа hайн hайхан ёhо
дагажа, энэрхы сэдьхэлтэйгээр, зобоhон, тулиhан үе
зэ зониие хайрлаха сэдьхэлтэйгээр, эхэ эсэгэеэ, нег
үбгэд хүгшэдые үргэмжэлэн хүндэлхэ ухаан бодо
үри хүүгэдээ хүмүүжүүлхые оролдохо гээшэ — мана
зоной уялга байха ёhотой.

Б. ДОНД
худөө

Хэжэнгын район,
Загаhата тосхон.

ХЭРЭГ ЯБУУЛГА ЭРХИЛЭГШЭДЭЙ ГАЗЕТЭ

Долоон хоногто нэгэ дахин гараха финансово-экономическа мэдээсэлэй Советскэ Союзай түрүүшын газетэ «Бизнес болон банкнууд» гэжэ нэрлэгдэнэ. Байгша оной июньhээ тэрэ гаргагдажа эхилхэ. Манай ороной бүхэсоюзна банкова ори ганса энэ газетые Бүхэсоюзна экономическа бүлгэмэй түбэй правлениин «Информбанк» агентствын байгуулhан Мэдээсэлэй-худалдаа наймаанай консорциум (ИККО), мүн тэрэшэлэн СССР-эй Промстройбанк, СССР-эй Агропромбанк, СССР-эй Жилсоцбанк, СССР-эй Нөөсэлгын банк мэтын совет түрүү банкнууд хэблэхэ байна.

Ажал хэрэг эрхилдэг хүнүүдтэ — банкын хүдэлмэрилэгшэдтэ ба финансистнуудта, мүн гүрэнэй, кооперативна ба хамтын предприятинуудай, акционерна бүлгэмүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, экономистнуудта «Бизнес ба банкнууд» гэhэн газетэ зорюулагдана. Промышленна ба эдеэ хоолой гол зүйлнүүдэй, түүхэй эдэй дэлхэйн ба дотоодын дэлгүүрэй үнэ сэнгүүдые шэнэ газетэ үе үе болоод мэдээсэхэ, валютануудай курсые, банкнуудай мэдээнүүдые, совет ба гадаадын оронуудай түрүү экспертнүүдэй экономическа шэнжэлгэнүүдые толилхо гэжэ хараалагдана. Мүнөө болотор үргэнөөр хэблэгдэдэггүй байhан нормативна документнүүд банкда хандадаг бүхы эмхи зургаанууд болон предприятинуудай онсо hонирхол татаха байха.

Гадаадын томо банкнуудай, уласхоорондын финансова эмхи зургаануудай ба баруунай түрүү фирмэнүүдэй ажал ябуулгатай тодорхойгоор танилсахада, дэлхэйн худалдаа наймаанай хүгжэлтын ба дэлхэйн дэлгүүр дээрэхи байдалай хубилалтын хойноhоо адаглахада тус газетын «Гадаадын оронуудай хэрэг ябуулгын шэнжэлэл» гэhэн хабсаргалта туhалха байха.

1990 оной июньhээ декабрь болотор долоон хоногтоо нэгэ дахин гараха «Бизнес ба банкнууд», hарадаа нэгэ дахин гараха «Гадаадын оронуудай хэрэг ябуулгын шэнжэлэл» гэhэн хабсаргалта имагтал «Союзпечатиин» киоскнуудаар тараагдаха юм.

(ТАСС).

Спорт

Самбо

ХИЛЭ САХИГШЫН ДУРАСХААЛДА

Хилэ сахигша-герой, комсомол хүбүүн Николай Петровой дурасхаалда зорюулагдаhан самбо барилдаагаар бүхэсоюзна мүрысөөн Улаан-Үдын Спортын байшан соо болобо. Энэ жэлдэ заншалта мүрысөөн Агуу Илалтын 45 жэлэй ойдо зорюулагдаhан байгаа.

ЛВРЗ-гэй спортклуб, ВЛКСМ-эй обком, городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитет болон горспорткомитедэй үнгэргэдэг бүхэсоюзна мүрысөөн 1972 онhоо эхитэй юм. СССР-эй Спорткомитедэй шиидхэбэреэр, бүхэсоюзна мүрысөөнэй түгэсхэлэй нааданда хабаадагшадта «СССР-эй спортын мастер» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдодог болонхой. Мастерай норматив дүүргэлгэтэй мүрысөөн жэл үнгэрөөд лэ эмхидхэгдэдэг.

Сэрэгэй хубсаhатай Николай Петровой дүрэ зураг сэсэгүүдэй хоорондо табяатай байна. Хажуугаарнь — сэрэгэй тугууд. Эдэ бүгэдэ оршон байдалые улам hүр жабхалантай болгоно.

18 командын, тэрэ тоодо Киргизэй ССР-эй, Монголой Улаан-Баатар болон Дархан хотонуудай 96 самбист мүрысөөндэ хабаадаба. Дүхэригhөө дүхэригтэ hагшагда hагшагдаhаар эгээл hайн hорилго бэлэдхэлтэйнүүдынь түгэсхэлэй нааданда гараhан байгаа.

48 килограмм. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ спортын мастернууд Евгений Монгуш (Кызыл) Чойсүрэнгийн Очирбат (Улаан-Баатар) хоёр барилдахадаа, тэнсүү шангаар тулалдажа, сугларагшадые баясуулаа. Эндэ хэниинь-шье очко абажа шадабагүй. Тиин эдэбхитэй байhанайнгаа түлөө Е. Монгуш илаhанда тоологдобо. Дархан хотоhоо ерэhэн Лувсаншаравийн Баярсайхан бронзо медаляар шагнагдаа.

ЛВРЗ-гэй спортын клубай ахалагша тренер В. В. Серебренниковэй hурган hоридог 6-дахи интернат hургуулиин 11-дэхи классай hурагша, нэгэдэхи разрядтай Анатолий Дашиев удаадахи шэгнүүртэ хүлеэгдэгүйгөөр чемпион болобо.

Ушарынь гэбэл, Дархан хотоhоо ерэhэн Оохной Эрдэнэдалай Шэтын спортын мастерта кандидат Рашид Мусигтай уулзахадаа, нүгөөдынгөө хүндүүлхэй газарые оложо, илалта түйлахадань, Мусик мүрысөөнhөө гаргагдашаhан байгаа. «Анатолий Дашиев дунда hургуулияа дүүргээд, Омскын милициин дээдэ hургуулида ороход хүсэлэнтэй юм. Тэрэ номдоо hайнаар hурадаг, гадна спорт эрхилхэ сүлөө сагаа олодог байна. Толя ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй, ушар иимэhээ амжалта түйлана гэжэ hанагшаб», — гээд тэрэнэй тренер Виктор Васильевич Серебренников хөөрэнэ. А. Дашиев эгээл залуу чемпион гэжэ тоологдон, тусхай шанда хүртэбэ.

57 килограмм. Чойжодын Баасансүрэн (Дархан) Гайраджан Жураев (Фрунзе) хоёрой уулзалга hонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Эдэ хоёр бүхы арга дүрээ гаргажа, мэргэжэлтэдэй зүгhөө үндэр сэгнэлтэ абаhан байха юм. Г. Жураев 10:8 тоотойгоор шүүжэ, түрүү hуури эзэлхэhээ гадна, илалта түйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байhанаа харуулаа. Эгээл гоё hайхан арга дүрэтэй байhанайнь түлөө монгол самбистда тусхай шан барюулагдаба. Спортын мастерта кандидат Михаил Леонов (Шэтэ) гурбадахи hуурида гараhан байгаа.

Радий Самурханов (Братск) бар хүсэтэй байжа, спортын мастер Александр Цыремпилов (Улаан-Үдэ), мастерта кандидадууд Мурат Баймулдинов, Аюб Масаев (хоюулаа Фрунзиhаа) гэгшэдые диилэжэ, алтан медаляар шагнагдаа.

68 килограмм. Дүршэл шадабаритай эгээл олон самбистнууд эндэ сугларба. 18 хүн сооhоо найманиинь мастерта кандидадууд, гурбаниинь спортын мастернууд байгаа. Гэбэшье залуушуулай болон эрэшүүлэй дундаhаа самбо барилдаагаар дэлхэйн дүрбэ дахин чемпион, спортын габьяата мастер, МНР-эй суглуулагдамал командын тренер Галдангийн Жамсранай дүү хүбүүн — Улаан-Баатарай багшанарай институдай оюутан, залуушуулай дундаhаа дэлхэйн чемпион Баатарсүрэнтэй ана-мана тулалдаха хүн олдобогүй. Түгэсхэлэй нааданда тэрэ спортын мастернууд Алексей Зайцевые (Улаан-Үдэ), Сайдуржавын Баттүбшэниие (Дархан) тогтоон торгонгүй диилэжэ, чемпион болобо.

Эдиршүүлэй дунда СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хоёр дахин мүнгэн медаляар шагнагдаhан спортын мастер Андрей Дмитриенко (Фрунзе) ташарайгүй, үндэр бэетэйшье hаа, онсо өөрын арга дүрэтэй самбист юм. Бүхы шахуу уулзалгануудаа болзорhоонь урид дүүргээд, hүүлшын тулалдаанда Шэтын спортын мастерта кандидат Вячеслав Скоковые 1:0 тоотойгоор шүүжэ, түрүү hуури эзэлээ. Спортын мастер Александр Захаровай (Братск) гурбадахи hуурида гараhаниинь дундууршаг шэгнүүртэ шанга тэмсэлэй болоhые гэршэлнэ бшуу.

Удаадахи хоёр шэгнүүртэ Сергей Манапов (Фрунзе), Александр Ильин (Усолье-Сибирское) гэгшэд илалта түйлаhан байха юм.

Эгээл хүндэ шэгнүүртэ МНР-эй «Хоршоолол» гэжэ спортын клубай тренер, Монголой дүрбэ дахин чемпион, 1985 ондо дэлхэйн чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдаhан уласхоорондын классай спортын мастер Сарангэрэлын Хүрэлбаатар набтаршагшье hаа, хүдэр шамбай бэетэй атлет юм. Барилдаанай хибэс дээрэ уулзаhан хүнүүдээ хүдэр шанга гарнуудтаа оруулхадаа, тэсхэнгүй диилэдэг байба. Спортын мастерта кандидадууд Юрий Дец (Усть-Кут), Игорь Стукалов (Усолье-Сибирское) гэгшэд шангай hууринуудта гараа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходоо, энэ жэлдэ манай республикын самбистнууд хангалтагүй үрэ дүнгүүдые түйлаа гэжэ абаhаар лэ тэмдэглэлтэй. Буряад ороной суглуулагдамал командаhаа оройдоол нэгэ хүн чемпион болоhон, хэдэн спортсмен шангай hууринуудые эзэлhэн байха юм. Спортын клубуудай, бүлгэмүүдэй тренернүүд, мэргэжэлтэд энээнhээ тобшолол хэжэ, шухала хэмжээнүүдые абаха аабза гэжэ hанагдана.

МНР-эй «Хоршоолол» гэжэ спортклубай ахалагша тренер — самбо барилдаагаар Монголой гурба дахин чемпион, дэлхэйн чемпионадуудта хоёр дахин мүнгэн медаляар шагнагдаhан уласхоорондын классай спортын мастер Дамиринтийн Баатаржавтай уулзахадамнай, жигэжэ хөөрэбэ:

— Буряад орондо болодог заншалта мүрысөөн тухай дуулаhамди. Ехэл hайхан тэмсэл боложо байна. Саашадаа ерэжэ байхабди. Хоорондоо ябалсаха, харилсаа тогтоохо тухай танай горспорткомитедэй дарга Ж. Ц. Цыденовтэй хэлсээ баталаабди. Эмэгтэй, эрэгтэйшүүлэй дунда дзюдо барилдаагаар мүрысөө үнгэргэхые хараалнабди. Теэд минии хэлэхэ гол шухала юумэн юуб гэбэл, монгол угсаата арадуудай үндэhэн бүхэ барилдаае хүгжөөхэ хэрэгтэй. Тиигэд МНР-эй, Үбэр-Монголой, Буряадай болон Тувын АССР-нүүдэй командануудай хоорондо бүхэ барилдаагаар уулзалгануудые үнгэргэжэ байхые оролдохо ёhотойбди. Энээнэй бэелээ hаань, али алиндамнай hайн байхал...

Николай Петровой эхэ — тусхайта пенсионер Мария Захаровна, мүрысөөнэй ахамад судья — Киргизэй ССР-эй габьяата тренер Н. П. Михайлов, профсоюзуудай спортын бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо В. И. Мацуков илагшадта ВЛКСМ-эй обкомой грамотануудые, дурасхаалай медальнуудые, үнэтэ бэлэгүүдые барюулба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ТОБШОХОНООР

hУР ХАРБАЛГА. СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн Сухуми хотын сэгаалса дээрэ үнгэргэгдэбэ. Оронойимнай 10 гаран союзна республикын 160 мэргэшүүл хабаадаhан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр эхэнэрнүүдэй дундаhаа «Трудовые резервы» бүлгэмэй суглуулагдамал команда, харин эрэшүүл сооhоо Совет Армиин Түбэй спортын клубай түлөөлэгшэд түрүү hуури эзэлжэ, Кубогуудаар шагнагдаа. Дэлхэйн урдын чемпион, спортын габьяата мастер Владимир Ешеев энэ командын бүридэлдэ орожо, СССР-эй Кубогта арбадахяа хүртэhэн байха юм. Хубиин тоосоогоор уласхоорондын классай спортын мастер Л. Аржанникова (Москва), спортын габьяата мастер С. Забродский (Харьков) гэгшэд тус тустаа 336 болон 333 очко абажа, Кубогта хүртэбэ. Б. Ешеев 331 очкотойгоор хоёрдохи hуурида гараа. Манай командаhаа Улаан-Үдын 7-дохи СПТУ-гай hурагша, уласхоорондын классай спортын мастер Валерий Лысенко hайнаар мүрысэжэ, М-1 упражненеэр 1321 очко тудаhан байгаа.

ШАТАР. Манай республикын ниислэл хотын эгээл томо ехэ предприятинууд болохо авиационно ба локомотив вагон заhабарилгын заводуудай суглуулагдамал командануд шатараар 50 хюлгэ дээрэ мүрысэдэг заншалтай юм. Гол түлэб авиационно заводой шатаршад илажа гарадаг. Энэ жэлдэ энэ хоёр заводой шатаршад авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордон соо уулзажа, 49 хюлгэ дээрэ наадаба. Байгша ондо тэмсэл илангаяа тэнсүү шангаар үнгэрөө. Гэбэшье авиаторнууд 25:24 тоотойгоор шүүhэн байна. Түрүүшын гурбан хюлгэ дээрэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, саашанхи хоёр хюлгэ дээрэ эхэнэрнүүд уулзадаг заншалтай.

ФУТБОЛ. Физическэ культура ба спортын талаар городской комитедэй «Тэрэнги» гэжэ шанда хүртэхын түлөө футболоор Улаан-Үдэ хотын хабарай мүрысөөн үргэлжэлhөөр. 30 гаран команда 3 бүлэг боложо хубаараад наадана. Нэгэдэхи бүлэгтэ эрхим hайн hорилго бэлэдхэлтэй командануд хабаяа туршана. Эндэ ЛВРЗ-гэй спортклубай, «Забайкалец» болон прибор бүтээлгын нэгэдэлэй «Торпедо» командануд түрүү hууринуудые эзэлнэ.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй республикын бүхы ажалшадта хандаhан хандалга дотор хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгын асуудалые шиидхэхэ хэрэг хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдые түргэн саг соо ашаглалгаhаа дулдыдаха гэжэ тон зүбөөр хэлэгдэнэ.

«Правда Бурятии» газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhанда толилогдоhон «Байкалрыбакколхозсоюзай» правлениин түрүүлэгшэ П. Никитинэй «Туhаламжа болохо» гэhэн гаршагтай статья дотор эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ тухай хэлэгдэнэ.

1990 оной майн 12-то болоhон Буряадай АССР-эй арадай депутадуудые дахинаа hунгалгын дүнгүүд тухай Түбэй hунгуулиин болон округой hунгуулиин комиссинуудай мэдээсэлнүүд номерой нэгэдэхи хуудаhанда толилогдоо.

Буряадай АССР-эй Госкомприродын гүрэнэй инспектор, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Д. Хингеев газетын хоёрдохи хуудаhанда толилогдоhон статья доторoo республикын газарые гамтайгаар хэрэглэхэ тухай асуудалнуудаар hанамжануудаараа хубаалдана. Мүнөө республикын ажахын тоосооной, өөрыгөө хүтэлбэрилгын болон өөрынгөө олоhон мүнгөөр өөрыгөө хангалгын гуримда орожо байхада, газарай хүрьhэ хамгаалха асуудал бүри ехэ удха шанартай болоно.

«Арендын дүнгүүд гэршэлнэ» гэhэн гаршаг доро Шулуутайн леспромхоздо арендэ нэбтэрүүлгэ тухай ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй статья номерто ниитэлэгдээ.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Н. Логачевтой газетын корреспондент Г. Гыпыловэй хэhэн хөөрэлдөөнэй тунхаглагдаhанай удаа оперо болон баледэй театрта ехэ хөөрэлдөөн болоhон байна. Энэ хөөрэлдөөнhөө Н. Гончиковагай хэhэн тэмдэглэлнүүд номерой гурбадахи хуудаhанда үгтэбэ.

Спортын hонин — дүрбэдэхи хуудаhанда.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—Мультфильм 9.45—«Вход в лабиринт»— 5 серитэй уран hайханай фильм. 5-дахи сери. 10.55—РСФСР-эй гүрэнэй духовой оркестр наадаха. 11.15—«Дэлхэйе тойрон»— альманах. 12.15—«Везучая»—уран hайханай фильм. 13.30—Время. 14.55—РСФСР-эй арадай депутадуудай I съездын нэгэдэлгэ. 19.30—Время. 20.00—«Соведүүдтэ — засаг». 20.35—«Он, она и дети»— уран hайханай фильм. 21.50—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.00—Время. 22.30—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.35—Кусководо ородхүгжэмэй фестиваль. 23.15—Ж. Кокто. «Карманный театр»— Москвагай Ленинскэ комсомолой нэрэмж
рай фильм-зүжэ
болоор нүхэр ёhо
га. Израилиин
суглуулагдамал
02.30—Шэнэ hонин

ХОЁРДОХИ ПРОГ
МОСКВА. 9.00—
гимнастика. 9.15—
аяншалгануудай
10.35—Физика. 10.
10.05, 11.05—Немец
11.35, 12.35—Литерат
хи класс. 12.05—Эр
рүүлгын фильм. 13.
рамдалай түлөө
урилдаан. 13.3
ревска үдэшэнүүд
Объектив. 14.35—
55—РСФСР-эй арад
дуудай I съезд
23.00—«Встречи и
— уран hайханай ф

Редакторай орл
Ц. Б. ЦЫРЕНДО

Кино, театрнууд

Русский театр драмы
МНР. «Темная власть»— в 19-30.
«Дружба»
«Она с метлой, он в черной шляпе»— в 10, «Родной ребенок» (2 с.)— в 12, 15, 18-10, 20-50.
«Прогресс»
Красный зал —«Идеальное преступление»— в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-30.
Зеленый зал —«Груз «300»— в 9-40, 11-20, 13 (удл.), 15-20, 17, «Витебское дело»— в 18-40, «Гу-га» (2 с.)— в 20-40.
«Родина»
«Псы»— в 10, 12, 14, 16, 18-10, 20, 21-40.
«Октябрь»
«Кавказская пленница, или Новые приключения Ш
9-40, «Друг мой по
11-10, 13-10, 15-1
10, 21-40.
«Эрдэм»
Мультфильмы — в 1
«Данди по прозвищ
кодил»— в 11, 15
«Крокодил» Данди-
40, 17-40, 21-20
«Восток»
«О лыжных состяз
рей»— в 15-30, «Сю
две девушки»— в
«Налево от лифта»—
20-30.
«Байкал»
«Гу-га» (2 с.)— в 1
«Дршан»
«Гу-га» (2 с.)— в 1

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв секретарь—2-50-52. секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45
Н104394. Заказ 112.